

עבודה סמינריונית בחינוך

עבודת מחקר אודות

סמינריון הדרכה לבני נוער בנושא:

"אמונה בשעת משבר"

מגיש: הלל מרצבר

ת.ז: 052789195

מספר טלפון: 057-2205083

תוכן עניינים

3	מבוא עיוני .....
4	פרק א' - שאלת המחקר .....
5	פרק ב' - גישות שונות לפיתרון הבעיה ...
6	פרק ג' - הגישה של "סמינריון אמונה" .....
9	פרק ד' - דוגמא "הסמינריון" .....
9	יחידה א' - התבוננות עצמית ואמונה ב-ה' .....
11	יחידה ב' - מה זה אמונה .....
13	יחידה ג' - צדיק ורע לו .....
16	יחידה ד' - אמונה בשעת משבר לעם ישראל .....
19	חוג - אמונה אחרי השואה .....
20	ביבליוגרפיה .....
21	נספח מספר 1 - מכתבו של אודי .....
26	נספח מספר 2 - ניצול הזמן .....
27	נספח מספר 3 - לאן אתה הולך .....
28	נספח מספר 4 - מירוץ החיים .....
29	נספח מספר 5 - למורה אסתר .....
30	נספח מספר 6 - אמונה ב-ה' .....
31	נספח מספר 7 - האדם שלא האמין .....
32	נספח מספר 8 - א.מ.ג. .....
33	נספח מספר 9 - מילים משורש א.מ.ג. .....
39	נספח מספר 10 - כל מצותיך אמונה .....
40	נספח מספר 11 - אדם לחש .....
41	נספח מספר 12 - צדיק ורע לו .....
42	נספח מספר 13 - אמונה בכל מחיר .....
43	נספח מספר 14 - סיפורים על "צדיק ורע לו" .....
44	נספח מספר 15 - סיפורים על "הכל לטובה" .....
45	נספח מספר 16 - כרטיסים על המשברים של עם ישראל .....
46	נספח מספר 17 - אמונה בשעת משבר .....
47	נספח מספר 19 - הדרך לאמונה באלוקי ישראל .....
48	נספח מספר 20 - היכן היה אלוקים בשואה? .....
49	נספח מספר 21 - עלון חמ"דת - ימי בין המצרים .....
58	נספח מספר 22 - "גבורה בעת משבר" - הרב שלמה אבינר .....
66	תקליטור של הסרטונים .....

מבוא עיוני

א. סקירה על נושא העבודה

בחרתי לעשות את עבודתי במחקר על סמינריון "אמונה בשעת משבר", על אף שנושא זה מאוד טעון, ומורכב מהבטים שונים. נושא זה מעסיק רבות את המחנכים במגזרים השונים, ובפרט בחינוך הדתי לאומי, אשר מחנכים לאמונה ב-ה', וחינוך לחיים לאומיים. ברצוני לחקור נושא זה, משום שאותן תקופות המשבר אצל המאמין יכולות להוות קרש קפיצה גבוה מאוד באמונתו באלוקים. ומאידך, אותם שעות המשבר יכול לגרום לקריסת מערכת בניין האמונה. ננסה לבחון האם בסמינריון זה ניתן מענה לשאלות הקיומיות בחיי התלמיד המאמין, בשעת משבר וקושי. בימינו אלה, תקופה שבה עם ישראל עובר משברים רבים וקשים, שאינם מובנים להרבה מהיהודים המאמינים, אנו זקוקים להגביר מאוד את נקודת האמונה, לבררה ולזככה. בקרב רבים מבני הנוער ישנם משברים שונים, המצריכים התמודדות לא קלה, בסמינריון זה ננסה לתת מענה לחלק מהבעיות העולות בעקבות משברים אלו. יש לציין שרבים מהנוער בעקבות משברים באמונה, מגיעים לעזיבת מסורת הוריהם, ומעבר לציבור אשר מכונה "חילוני". ננסה לזהות האם בסמינריון זה, יש תשובה לשאלות הקשר בין המשבר לחיבור ופנייה ל-ה'. נבדוק האם בסמינריון זה, ניתן להגיע לתובנה, שמשבר יכול לבנות את האדם, אם התלמיד יידע להגיע לנקודת הקישור ל-ה' דרך אותה נפילה ומשבר. ובפרט האם הסמינריון יעזור לתלמיד להתמודד עם משברים, הן במובן הלאומי (כגון: צרות שעמ"י עבר, שואה, פיגועים ועוד). והן במובן הפרטי, (כגון: תלמיד שמת לו קרוב משפחה, תלמיד שחלש חברתית, פיזית, נכות וכדומה). נבדוק אם סמינריון זה מתמודד עם משברים לאומיים. משום שישנם משברים לאומיים הנוגעים לכל עם ישראל, שגם איתם צריך לדעת כיצד להתמודד, לפעמים ההתמודדות שונה מהתמודדות פרטית. אך ישנם גם משברים פרטיים לכל אדם במקומו ובמעמדו, שגם מולם צריך לדעת כיצד אנו נתמודד. ננסה לבדוק אם יש בסמינריון זה גישה נכונה לנפילות ולמשברים ובכך להתמודד, ולהגיע למצב שמתוך הנפילה רק נעלה ונתעלה.

בעבודה זו, נשתדל בעזרת ה', לחקור את הסמינריון בנושא: "אמונה בשעת משבר". נסקור את תועלת הסמינריון הדרכה, על פני ההתמודדיות השונות שקיימות היום, לבעיית האמונה בשעת משבר. האם בזמן קצר של העברת סמינריון יתכן אפשרות לענות לצרכים האמיתיים של התלמידים, אשר מתמודדים עם משברים קשים ורבים.

ב. אוכלוסיית התלמידים

- הסמינריון מיועד לתלמידי תיכון דתיים, בכיתות: ט-יב, אולפנות וישיבות תיכוניות. אך מומלץ ביותר עבור כיתות י'.
- הסמינריון מתאים לבנים ובנות כאחד.
- סמינריון זה הועבר מספר פעמים, בהצלחה רבה.

פרק א' - שאלת המחקר

בעבודה זו אנו ננסה לחקור את הסמינריון הדרכה בנושא "אמונה בשעת משבר".
השאלה שאותה נציג היא:

האם הסמינריון הדרכה זה, יצליח מדריך הסמינריון לגעת בנפשם של התלמידים, ולעזור להם להתמודד עם הבעיות המורכבות של האמונה בשעת משבר, הן במובן השכלי והן במובן הרגשי?

השאלות איתם הסמינריון מתמודד

ישנם בעיות רבות שעולות כשבאים לעסוק בנושא זה, מסיבות שונות על אמונה בשעת משבר:

1. **מה זה אמונה** - כל עניינה של אמונה, זה דיבור על דבר שהוא מעבר לשכל ולרגש הפשוט. וכדברי הרב קוק, כשרצה להגדיר מהי אמונה¹: "האמונה אינה לא שכל ולא רגש, אלא גילוי עצמי היותר יסודי של מהות הנשמה". ולכן ישנו קושי להוכיח את הדברים באופן מוחלט. בורא העולם השאיר לנו תמיד, יכולת כלשהי לראות את המציאות באופן אקראי. ולא לייחס את כל המציאות אליו, בשביל כוח הבחירה החופשית שרצה לתת לנו. כפי שמסביר הרמח"ל בדרך הי²: "ועל כן גזר וסדר שיבראו עיני שלמות ועיני חסרון ותברא בירה שיהיה בה האפשרות לשני העינים בשוה, ויותנו לבריה אמצעים שעל ידם תקנה לעצמה את השלמות ותעדיר ממנה את החסרונות, ואז יקרא שנתדמתה במה שהיה אפשר לה לבוראה, ותהיה ראויה להדבק בו ולהנות בטובו".
2. **תגובות בשעת משבר** - שעת משבר, היא שעה שאדם לא תמיד עומד על דעתו בצורה שקולה, ולא תמיד יכול להגיב בצורה שבה היה רוצה להגיב שלא בשעת משבר. וממילא קורה שבשעות קשות, ניתן לשמוע נימות של יאוש. אך כבר לימדנו ר' נתמן מברסלב³: "וְהַעֲקֹר לְחֹזֶק עֲצָמוֹ בְּכָל מָה שְׁאֵפְשֶׁר, כִּי אֵין שׁוֹם יְאוֹשׁ בְּעוֹלָם".
3. **עם ישראל עבר הרבה משברים** - עם ישראל עבר הרבה מאוד משברים, שונים ומשונים, מאז היותו לגוי, ועד ימינו אלה. הייסורים של עם ישראל החלו במצרים⁴: "וַיִּכְאֹשֶׁר יַעֲזֹב אֹתוֹ כִּן יִרְבֶּה וְכִן יִפְרֹץ" ועבר דרך משברים איומים וקשים, שלא נגמרו עד ימינו אלה ממש. נקודה זאת מעוררת הרבה הרגשת תסכול וקושי. נראה במבט ראשון שתמיד יהיה רע וקשה לעם ישראל. אך במבט מעמיק ניתן לראות את הדברים אחרת, וכפי שעושה זאת הרב קוק במאמרו "שובו לבצרון"⁵: "כל מי שהוא עוקב אחרי סדרי הישוב, מראשית צעדיו עד עכשיו, יכול הוא להראות בחוש איך שמכל ירידה אשר סבלנו נצמחה אח"כ עליה והתפתחות יותר גדולה, וצעד של דליגה לטובה יצא מכל משבר. במהלך הישוב ישנן לזה דוגמאות רבות. ומה יש לדבר על דבר הירידה הגדולה והמשבר הגדול של תקופת המלחמה והארבה שנצטרף עמה, אשר כל לב חרד לשקיעת ישובו ונפילתו המוחלטה. הנה ראינו עין בעין איך שמתוך המחשכים יצא לנו אור גדול, והישוב המצומצם רחבו גבוליו ובאה ארץ ישראל למדרגתה הישובית שהיא עומדת בה היום".
- אנו רואים מתוך דברי הרב קוק מבט שונה על המציאות. מבט של עומק, שקורה את המפה אחרת. שלמרות הקשיים הרבים הוא מוצא נחמה, בכך שאחר כל משבר ישנה לידה חדשה שמתעוררת. וכפי שמוזכר ביחידה אמונה בשעת משבר כללי.
4. **בעיות פרטיות** - לכל תלמיד ישנם את המשברים שלו. ולא לכל משבר ניתן למצוא הסבר. ולפעמים קשה מאוד לתלמיד להתחבר להבנה הזאת, שאין הסבר לקושי שלו. לדוגמא: תלמיד יתום להוריו או תלמיד עיוור מלידה. מאוד קשה לו לעכל הרבה מהתשובות שאנו נדבר עליהם. לדוגמא, אם נגיד שזה ניסיון מאת ה'. יכול התלמיד לומר זהו ניסיון קשה מדאי, ואינו מוכן לקבל זאת. ולכן צריך לחוש היטב את הכיתה, ולראות שהמורה מעביר את היחידה בגובה תלמידי הכיתה.

1 מאמרי הראי"ה, עמוד 70. ונתיבה חוברת כ"ג, א' אלול, תרפ"ח.

2 דרך ה', פרק שני, פסקה ב, עמוד 19.

3 ספר ליקוטי מוהר"ן - מהדורא בתרא סימן עח.

4 שמות פרק א, יב.

5 מאמרי הראי"ה, שובו לבצרון, עמוד 360.

פרק ב" גישות שונות לפיתרון הבעיה

א. חמ"דת- עלון של מינהל החינוך הדתי⁶ - נספח מספר 21

1. במערך השיעור של חמ"דת, ישנה התייחסות רק למשברים כלליים של עם ישראל, ואין התייחסות למשברים פרטיים. בניגוד לעבודה זו, שיש בה התייחסות גם למשברים פרטיים, ולעוד נושאים סביב המושג "אמונה בשעת משבר".
2. במערך השיעור של חמ"דת, ישנו דגש מרכזי על ימי בין המצרים, ולא על משברים כלליים של עם ישראל.
3. במערך השיעור של חמ"דת, ישנו רק שיעור אחד. וחסר התייחסות למשבר לאור השואה. בניגוד לעבודה זאת.
4. במערך השיעור של חמ"דת, אין כמעט תשובות לשאלה כיצד אני מתמודד עם המשבר. לעומת זאת, בעבודה זו, נתייחס רבות לשאלת כיצד ניתן להתמודד עם המשברים שעברנו. נבאר כיצד ניתן לחיות לאור המשברים. וכיצד אנו אמורים להתחזק מתוך המשברים.

ב. גבורה בעת משבר⁷ - הרב שלמה אבינר, רב הישוב בית אל- נספח מספר 22

1. מאמרו של הרב אבינר איננו מערך שיעור, וצריך לעבד אותו למערך שיעור לתלמידי תיכון. בניגוד לעבודה זו, שהיא מערך סמינריון לתלמידי תיכון, בנושא "אמונה בשעת משבר".
2. מאמרו של הרב אבינר, מתייחס למשברים בעקבות המצב המדיני. לעומת זאת, בעבודה זו, נתייחס לכלל המשברים שקיימים, אצל היהודי המאמין.
3. מאמרו של הרב אבינר, מסביר שעיקר הפתרון לבעיית המשברים, זה יחס אופטימי לחיים. לעומת זאת, בעבודה זו לא נתייחס לדרכי התמודדות עם המשברים, אלא לתובנות בנושאי אמונה בשעת משבר.
4. מאמרו של הרב אבינר, מתייחס לבעיות שיש היום לאנשים במשברים שונים, כיצד הם יוכלו להתמודד עם אותם משברים בגבורה. הרב אבינר מציע מספר רב של פתרונות: גופני, שכלי, רגשי, אמוני, חברתי, דמיוני. ואילו בעבודה זו, אין נסיון למצוא פתרונות לאנשים שנמצאים במשברים, אלא לתפוש את האמונה ב-ה', ובצדקת דרכנו, גם כשקשה וגם בשעת משבר.

⁶ עלון מינהל החינוך הדתי, גיליון 41, תמוז תשס"ה, יולי 2005. <http://noar.education.gov.il>

⁷ מאמר מתוך החוברת "גבורות ישע ימינו" שנת תשנ"ח. עמוד 13-27.

פרק ג' - הגישה של "סמינריון אמונה"

יתרונות הגישה של "סמינריון אמונה" על פני הגישות שהוצגו

בפסקה זו נתייחס ליתרונות של סמינריון זה מול שתי הגישות שונות שהוצגו לעיל, שהתייחסו לנושא התמודדות נוער עם "אמונה בשעת משבר":

א. יתרונות מול, חמ"דת - עלון של מינהל החינוך הדתי⁸ - נספח מספר 21

1. במערך השיעור של חמ"דת, ישנה התייחסות רק למשברים כלליים של עם ישראל, ואין התייחסות למשברים פרטיים. בניגוד ל"סמינריון אמונה", שיש בה התייחסות גם למשברים פרטיים, ולעוד נושאים סביב המושג "אמונה בשעת משבר".
2. במערך השיעור של חמ"דת, ישנו דגש מרכזי על ימי בין המצרים, ולא על משברים כלליים של עם ישראל, לאורך משברים שונים.
3. במערך השיעור של חמ"דת, ישנו רק שיעור אחד. וחסר התייחסות מקיפה לכלל המשברים, אין התייחסות למשבר לאור השואה, בניגוד ל"סמינריון אמונה".
4. במערך השיעור של חמ"דת, אין כמעט תשובות לשאלה כיצד התלמיד באופן אישי מתמודד עם המשבר. לעומת זאת, ב"סמינריון אמונה", נתייחס רבות לשאלה כיצד ניתן להתמודד עם המשברים שעברו התלמידים.
5. "בסמינריון אמונה" מתבאר כיצד ניתן לחיות לאור המשברים. וכיצד התלמידים אמורים להתחזק מתוך המשברים. דבר זה לא קיים בעלון של חמ"דת.

ב. יתרונות מול, גבורה בעת משבר⁹ - הרב שלמה אבינר, רב הישוב בית אל - נספח מספר 22

1. מאמרו של הרב אבינר איננו מערך שיעור, וצריך לעבד אותו למערך שיעור לתלמידי תיכון. בניגוד לסמינריון זה, שהוא מערך סמינריון לתלמידי תיכון, בנושא "אמונה בשעת משבר".
2. מאמרו של הרב אבינר, מתייחס למשברים בעקבות המצב המדיני. לעומת זאת, בסמינריון זה, נתייחס לכלל המשברים שקיימים, אצל היהודי המאמין.
3. מאמרו של הרב אבינר, מסביר שעיקר הפתרון לבעיית המשברים, זה יחס אופטימי לחיים. לעומת זאת, בסמינריון אמונה ישנה התייחסות לדרכי התמודדות נוספות עם המשברים, וכן תובנות בנושאי אמונה בשעת משבר.
4. מאמרו של הרב אבינר, מתייחס לבעיות שיש היום לאנשים במשברים שונים, כיצד הם יוכלו להתמודד עם אותם משברים בגבורה. הרב אבינר מציע מספר רב של פתרונות: גופני, שכלי, רגשי, אמוני, חברתי, דמיוני. ואילו בסמינריון זה, אין נסיון למצוא פתרונות לאנשים שנמצאים במשברים, אלא לתפוש את האמונה ב-ה', ובצדקת דרכנו, גם כשקשה וגם בשעת משבר.

חשיבות הנושא

אמונה בשעת משבר, זהו נושא מאוד חשוב ועמוק, הנותן מפתח הסתכלות נכונה על כל נבכי החיים. משום שכל אדם מגיע לצמתים שונות, של התמודדיות שונות, וצוות לו שאלות והבהרות באמונה שלו. וכ"כ חשוב שיבנה את בניינו האמוני הרוחני, בצורה מסודרת וברורה, ובכך יוכל לעצב את אישיותו ולהתמודד בצורה שלמה ואיכותית עם הבעיות שקמות לפניו.

⁸ עלון מינהל החינוך הדתי, גיליון 41, תמוז תשס"ה, יולי 2005. <http://noar.education.gov.il>

⁹ מאמר מתוך החוברת "גבורות ישע ימינו" שנת תשנ"ח. עמוד 13-27.

בימים אלה, אחר שנעקרו יהודים יקרים וטובים מגוש קטיף (היה לי הזכות להיות ביניהם), התעורר בקרב בני הנוער הרבה מאוד שאלות, שעליהם נדון בסמינריון זה. כגון: מפני מה יש צדיק ורע לו, ורשע וטוב לו? מדוע תפילות לא נענו? מדוע אנו לא מבינים את השיקולים של ה' מה ה' רוצה מאיתנו? ועוד.

המטרות של "הסמינריון באמונה"

- ✚ התלמיד ירצה לחיות חיים יותר ערכיים ומלאי תוכן, תוך מציאת הנקודה המיוחדת לו, בעבודת ה'.
- ✚ התלמיד יפנים את חשיבות ניצול הזמן, וירצה לנצל את זמנו להשקיע בדברים החשובים בחיים.
- ✚ התלמיד יבין מה פירוש המושג "אמונה", ויבין מדוע אנו מאמינים ב-ה' ומה המשמעות של הדברים, ואיך אמורים להיות החיים של האדם המאמין.
- ✚ התלמיד יישם את קיום האמונה ב-ה' במעשיו היומיומיים, בעקבות היחידה.
- ✚ התלמיד יתבונן במציאות הרע בעולם, והאמונה ב-ה' לאור הקשיים השונים. ויגבש בנפשו את היכולת קליטה שגם כשהוא לא מבין את הנהגת ה' בעולם, הוא מחוייב להאמין.
- ✚ התלמיד יפנים שעל אף שעם ישראל עובר כ"כ הרבה משברים וקשיים, הוא עם נצחי.
- ✚ התלמיד ירגיש זהות וגאווה לאומית, להיות שייך לעם ישראל על חרף כל המשברים שפוקדים את העם.
- ✚ התלמיד יטעם מהתשובות השונות לשאלה: "היכן היה אלוקים בשואה?"

סקירה כללית של "הסמינריון באמונה"

יחידה א' - התבוננות וחיי משמעות - נתחיל דרך השלב הראשוני של התבוננות עצמית. אדם ללא התבוננות לא יוכל להתקדם לעולם, להבין את עצמו, להבין את הסביבה, ולהבין את הנהגת ה' בעולמו. אדם מוכרח שתהיה לו התבוננות כללית על המציאות. זה המפתח לכל ההתקדמות בחיים. וכדברי בעל המסילת ישרים¹⁰: "יְסוּד הַחֲסִידוֹת וְשֵׁרֵשׁ הָעֲבוֹדָה הַתְּמִימָה הוּא, שִׁיתְבַּר וַיִּתְאַמֵּת אֶצֶל הָאֲדָם מֵה חוֹבְתוֹ בְּעוֹלָמוֹ, וְלִמָּה צָרִיךְ שְׂשִׁישִׁים מִבְּטוֹ וּמִגְמָתוֹ בְּכָל אֲשֶׁר הוּא עֹמֵל כָּל יְמֵי חַיָּיו". ביחידה זאת נעסוק בחשיבות לחשוב על החיים, ולנצל אותם כמה שיותר. ונברר לשם מה אנו חיים.

יחידה ב' - מה זה אמונה - לאחר מכן, נתקדם להבין מהי אמונה. לפעמים אנו משתמשים במילה "אמונה" ואיננו יודעים מה משמעותה. כשנבין מה זה אמונה, נוכל אח"כ לראות האם אנו מאמינים. ביחידה זאת ננסה להבין מהי אמונה ב-ה'. ומדוע זה כ"כ עקרוני וחשוב ביהדות. כיצד צריכים להיות חייו של היהודי המאמין, לאור האמונה ב-ה' אלוקי ישראל.

יחידה ג' - צדיק ורע לו - ביחידה זו נכנס לעובי הקורה, של נושא הסמינריון. התלמיד ילמד כיצד היהדות מתמודדת עם בעיות של משברים שונים של הצדיק ורע לו. מדוע ישנו קושי וצער בעולם. למה ככה ה' מתנהג עם בניו.

יחידה ד' - אמונה בשעת משבר לעם ישראל - ביחידה זו נלמד מדוע עם ישראל עבר בעבר ועד היום כ"כ הרבה משברים וקשיים. ולמה ישנו כ"כ הרבה צער וסבל לעם הנבחר. נלמד כיצד ניתן להתמודד עם זה.

¹⁰ מסילת ישרים, פרק א.

חוג- אמונה אחרי השואה- בחוג זה נעסוק כיצד ניתן להאמין ב-ה' אחרי שעברה השואה האיומה על עם ישראל. וכיצד יתכן ש-ה' שהוא הטוב המוחלט הביא לבניו אהוביו משבר כ"כ גדול.

הערות שונות

- יש לציין, שמערך הסמינריון כתוב בלשון זכר, אך ודאי שהוא מתאים גם לבנות.
- אורך כל יחידה 60 דקות ולא 45 דקות (כאורך שיעור של כיתה בבי"ס), משום שבסמינריונים מעבירים יחידות ארוכות.
- בתוך המערך ישנם כמה סירטונים, שנקרין באמצעות מחשב ומקרן לתלמידים. הסרטונים נמצאים בדיסק בסוף העבודה.
- יש לציין, שכל היחידות שמופיעות בעבודה סמינריונית זו, העברתי אותם בעז"ה, לפחות פעם אחת, בסמינריונים שונים ברחבי הארץ, לבני נוער שונים. וב"ה היה מאוד מוצלח.
- כמו"כ, יש לציין שהדפי עזר ליחידות נערכו בעז"ה ללא סיוע חיזוני, ולא נלקחו מספרייה או מגורם כלשהו אחר. וחלילה לא הועתקו הדברים ממישהו אחר.
- יש לציין בעבודה הושקעו עשרות רבות של שעות הכנה.

פרק ד" דוגמא "הסמינריון"

יחידה א- התבוננות עצמית ואסוניה ב-ה

מטרת היחידה

התלמיד יפנים את חשיבות ניצול הזמן, וירצה לנצל את זמנו להשקיע בדברים החשובים לו בחיים. התלמיד ירצה לחיות חיים יותר ערכיים ומלאי תוכן, תוך מציאת הנקודה המיוחדת לו בעבודת ה'.

מהלך היחידה

משך הזמן	שיקול דעת דיזקטי	השלב ביחידה
8 דקות	פתיחה נחמדה וחשובה. ע"מ שהמורה יכיר את התלמידים.	<p>א. היכרות.</p> <p>ניתן לשחק משחק היכרות ישנם מספר אפשרויות:</p> <ol style="list-style-type: none"> משחק המגב- עומדים במעגל כולם יחד, אחד עומד במרכז ומחזיק במגב, ואומר שם של מישהו מהקבוצה, ועוזב את המגב. אותו אחד שקראו בשמו, צריך לרוץ ולתפוס את המגב. אם הוא תפס הוא חוזר על אותו הדבר. אם הוא לא תפס הוא צריך לרוץ סביב כל הקבוצה פעם אחת, והתלמיד שקרא לו אומר שם אחר. שמות וחרוזים- כולם לפי הקצב, שרים "שמות וחרוזים, שמות וחרוזים" וכל אחד בתורו אומר: "קוראים לי X ואני Y" כ X ו-Y הם חרוזים.
ב. ניצול הזמן		
5 דקות	המורה ילמד יותר על התלמידים וחייהם. תתעורר סקרנות התלמידים לנושא שנלמד. התלמידים ישימו לב לכך שהם לא מנצלים את הזמן כראוי.	לשאול מה הם עושים בזמנם החופשי, ולכתוב על הלוח:
3 דקות	פתיחה לסיפורו של אודי.	לשאול אם היה להם עוד שבועיים לחיות מה היו עושים בהם. נשמע מספר תלמידים.
10 דקות	הסיפור יעורר בלב התלמידים רגש עז, על המקרה והזדהות על אודי. ורצון לחשוב על צורת חיים שונה מזו שחיו בה עד היום	סיפרו של אודי. (קריאה חלקית, הסיפור הוא סיפור אמיתי, שעוסק בילד חולה סרטן שנשאר לו עוד מעט זמן לחיות, והוא עושה חשבון נפש על חייו.) (ראוי לבדוק האם אין סיפור דומה של חולה סרטן, לאחד מהתלמידים, שבכך יכול להיווצר מצב של אי נעימות.) (נספח 1)
6 דקות	עיקר השיעור, להגיע לנקודה שהתלמיד יתעורר לחשוב על חייו, וירצה לחיות חיים בצורה טובה יותר.	נדבר על השאלה מדוע אודי לא חשב כל חייו, ורק כשהיה לו קשה פתאום הוא התחיל לחשוב על החיים. נשאל את התלמידים האם הם חושבים על החיים. נסיק שאדם צריך כל הזמן לחשוב על החיים, ולא רק כשקשה לו.
2 דקות	סיום חביב וקליל לנושא השני.	נחלק צי'ופר של חבר יקר לכל אחד, מתוך הדף. (נספח 2)
ג. מרוץ החיים:		
6 דקות	התלמיד יתעורר לחשוב מדוע אנשים	סיפור על הדייג בלונדון. (נספח 4)

	כ"כ רצים אחרי הכסף והכבוד. הרי יש להם את מה שהם צריכים.	דיון על הסיפור הדייג על נהר בלונדון.
10) (דקות)	התלמיד יקרא ויבין את משמעות מירוך החיים, שיש בו דברים חיוביים השאלה לאיזה כיוון רצים. ויפנים שהעיסוק בחיצוניות, כסף וכבוד, אינם יכולים להיות מטרתו בחיים.	(אם נשים לב שנותר לנו יותר זמן, {לדוגמה: אם ותרנו על סיפורו של אודי מסיבות שונות} נלמד את התפילה שמופיעה בגמרא ביציאתו מביהמ"ד: "אנו רצים והם רצים". (נספח 4). ונסביר שחשוב לפעול בעולם, השאלה לאיזה כיוון פועלים, הכל תלוי לאן רצים. וכן נלמד את המשנה באבות: "איזהו עשיר" (נספח 4), ונבאר שכסף הוא לא דבר שלילי, אלא צריך לדעת את היחס אליו.)
5 דקות	התלמיד יפנים את הנקודה שהיום אנשים בורחים מעצמם, במקום ללמוד להקשיב לעצמם.	נחלק את הציפור על סוס הים, "ולאן אתה הולך". (נספח 3) ונסביר שאנשים רצים היום, ומחפשים את עצמם בכל מיני מקומות, בלי לדעת לאן הם רצים. פיתוח הטכנולוגיה גורם להאיץ את כל קצב החיים, הרבה פעמים על חשבון, עומק והפנמה של מה יש לנו.
4 דקות	התלמיד יחשוב על עצמו, האם הוא מבין מה הוא עושה בחיים. או שהוא חי כמו כולם.	נשאל את התלמידים מדוע אנשים לא חושבים על החיים שלהם. ונסיק שהמציאות לא נותנת לאדם לחשוב יותר מדי הוא צריך ללכת ממש נגד הזרם כדי לחשוב לעומק.
ד. המטרת המיוחזת שלי בחיים:		
3 דקות	התעוררות לחשיבה על חיים עמוקים, והמטרות של כל אחד בחייו הפרטיים.	נשאל את התלמידים מהם המטרות שבשבילם הם חיים.
2 דקות	התלמיד יפנים את המסר, שהחיים הרוחניים הם העיקרים, ועליו לבדוק מה מתאים לו בחיים.	ע"פ התשובות, נסיק שאדם לא יכול להיות מאושר רק מדברים גשמיים וחומריים, האדם זקוק למטרות רוחניות שהם חיייו האמיתיים.
4 דקות	התלמיד יבין שיש לו תפקיד מיוחד בעולם, שרק הוא יכול לעשותו. וזה תכליתו בעולם.	נלמד את "הדף אלוקי עד שלא נוצרתי איני כדאי." (נספח 2)
2 דקות	סיום וחזרה על הכל	נסכם את היחידה.
60 דקות.		סה"כ

עזרים לשיעור:

- מגב.
- סיפור של אודי. (נספח 1)
- דף אלוקי עד שלא נוצרתי + חבר יקר (נספח 2) * מספר התלמידים.
- דף "ולאן אתה הולך" (נספח 3) * מספר התלמידים.
- דף מקורות "מירוך החיים" - הסיפור על הדייג. (נספח 4) * מספר התלמידים.

יחידה ב- טה צה אמונה

מטרת היחידה

התלמיד יבין מה פירוש המושג "אמונה", ויבין מדוע אנו מאמינים ב-ה' ומה המשמעות של הדברים, ואיך אמורים להיות החיים של האדם המאמין. וכן התלמיד יישם את קיום האמונה ב-ה' במעשיו היומיומיים, בעקבות היחידה.

הקדמה ליחידה

- נציג מצגת על מסך ברקו: "אמונה באלוקים" (מצגת קצרה ויפה). שמדבר על הוכחת מציאות ה' בעולם.
- (במידה ויהיה רצון או צורך לעסוק יותר בהוכחת מציאות ה'. ניתן יהיה להשתמש בדף מקורות מספר 19, שמדבר על הוכחת מציאות ה'. אך זו יחידה שונה לחלוטין, שלא נעסוק בה כאן).

מהלך היחידה

משך הזמן	שיקול דעת דידיקטי	השלב ביחידה
7 דקות	פתיחה מעניינת ומושכת, שתעזור לנו בהמשך.	נשחק כמה משחקי פרה עיוורת. (מכסים את העיניים לאחד התלמידים והוא צריך למצוא מקום פנוי בכיתה / ללכת על קו ישר / לזהות מי עומד מולו)
2 דקות	התלמיד יתעורר לחשוב על משמעות שורש המילה אמונה.	נתלה שלט עם האותיות א.מ.נ על הלוח, ונבקש מהתלמידים לומר כמה שיותר מילים מהשורש של אותיות אלה. (נספח 7)
4 דקות	התלמיד ימציא מתוך מחשבתו, מילים בשורש א.מ.נ, ובכך יתעורר לו הצמאון לשמוע וללמוד יותר על משמעות המילה אמונה.	כל מילה שתלמידים יגידו נכתוב על הלוח, כ"סיעור מוחות" היוצאות מהמילה המרכזית א.מ.נ. אם הפעילות בשבת, ניתן להכין מראש את המילים הללו בשלטים, ולהוציאם כשהחניכים יגידו אותם. (אמן, אומנות, אומנה, אמנה, אימון, אמונה) (נספח 8)
3 דקות	התלמיד יגלה את שורש המילה אמונה, באופן מעניין ומושך.	נדון במשותף במילים, ונגיע למסקנה שכולם קשורות לסמיכה על משהו באופן מוחלט.
2 דקות	התלמיד יפנים ששורש האמונה, הוא סמיכה על משהו חיצוני.	נדבר שבאמונה ב-ה' אנו גם זקוקים לסמוך עליו באופן מוחלט, למרות הקשיים שבדבר, ולמרות שאנו לא מבינים הכל.
3 דקות	התלמיד יסיק שכל אדם מאמין בהרבה דברים, השאלה במה הוא מאמין, דרך סיפור.	נקרא את הסיפור על "האדם שלא האמין בשום דבר". (נספח 6)
3 דקות	התלמיד יפנים שיש בו כוחות של אמונה, והוא צריך לנתבם למקומות נכונים. ואין אדם שהוא לא מאמין	לאור הסיפור, נסביר מדוע אמונה זה דבר הכרחי בחיים, וללא אמונה אין לנו אפשרות לחיות. ושכולנו בעצם מאמינים בהרבה דברים שונים.
5 דקות	התלמיד יזדהה קצת עם שירה הבת שכותבת את המכתב, ויחשוב כיצד יכול למנוע מעצמו בעיות כאלו. התלמיד יחשוב על השאלה, וינסה להעלות רעיונות מעצמו.	נקרא את המכתב למורה אסתר (נספח 5) ונעלה את השאלה, כיצד קרה כזה מצב שתלמידה לא מאמינה אחרי כ"כ הרבה שנים באולפנא. נעלה את השאלה, כיצד ניתן להאמין אם אנו לא רואים את ה', ממש. ונקשיב לתשובות התלמידים.

4 דקות	התלמיד ישים לב, איך הדוגמא ששיחקנו בה, נכונה לגבי היחס לחיים עצמם. ויפנים שאין לנו תפישה בעצמותו של ה'. שהרי איננו מסוגלים לקלוט כיצד יתכן ש-ה' הוא "היה הווה ויהיה". אך הוא יבין שישנם דברים שאיננו מסוגלים לקלוט.	נמשיל את האמונה, לאדם שהוא עיוור מלידה (נקשר זאת למשחק ששיחקנו בהתחלה). העיוור לא מבין מה זה לראות, ולא מצליחים להסביר לו מה זה לראות, משום שהוא מעולם לא ראה משהו. לא ניתן להסביר לו מה ההבדל בין צבע אחד לשני. נדבר על כך שאנו עיוורים בעולם ביחס לקב"ה, ואין לנו ראייה שלמה. ולכן אנו לא מסוגלים לתפוש את עצמותו של ה' משום, שאנו בני אנוש. ולכן אנו זקוקים לאמונה.
5 דקות	התלמיד יבין עד איזה דרגה יכולה להגיע האמונה ב-ה'. שאדם ממש יודע ש-ה' איתו.	נספר את הסיפור על הרבי מקוצק והגביע, הדרגה הגבוהה של האמונה שאליה הוא הגיע. (נפסח 5)
3 דקות	התלמיד יבין שאין ביכולת בן אנוש, לקלוט את עצמותו של ה'. אלא רק להשיג השגות בקרבה אל ה'. וזה פיתוח האמונה.	נדון בהבדל בין לדעת ובין להאמין, ומדוע ה' נתן לנו להאמין ולא "לראות" אותו ממש. משמעות הפסוק: "כי לא יראני האדם וחי" (נפסח 5)
4 דקות	התלמיד יבין שאדם צריך כל הזמן יותר לדעת את ה', להיות מחובר אליו, ולא מספיק להשאר במצב של אמונה מעורפלת, וכך לחיות.	נקרא את דברי הרמב"ם על מצוות "אנכי ה' אלוקיך". שאדם צריך לדעת את ה'. (נפסח 5)
4 דקות	התלמיד יבין שכל המצוות שאנו מקיימים זה הביטוי של האמונה ב-ה'. שבכך שאנו עושים את דבריו, אנו אומרים שהוא קיים.	נתלה שלט שכתוב בו "כל מצוותיך אמונה" (נפסח 9) ונשאל מהי משמעות הדברים. (נבאר שכל המצוות שאנו מקיימים הם סמיכה מוחלטת ב-ה') (נפסח 5)
3 דקות	התלמיד ישאף להדמות לצדיק, שהחיים שלו מלאים בתוכן עמוק, של אמונה, מתוך ביטול מוחלט ל-ה'.	נשבור את המיתוס "איש באמונתו יחיה", ונקרא את הפסוק "צדיק באמונתו יחיה" ונסביר את משמעות הפסוק (כל החיים של הצדיק הם סמיכה מוחלטת ב-ה') (נפסח 5)
3 דקות	התלמיד יפנים את חשיבות קיום תורה ומצוות, משום שבכך אנו מבטאים את האמונה ב-ה'.	נבאר שע"י המצוות אנו מגלים את האמונה שלנו בקב"ה, וזהו החיים השלמים.
5 דקות	התלמיד יחוה את ההבנה ש-ה' מדבר אלינו דרך המציאות, הטבעית ואנו צריכים לנסות ללמוד להקשיב אליו, כל הזמן. וכך נוצר הקשר של האמונה ביננו לבינו, באופן מתמיד.	נחלק ציפור "אדם לחש" ונקרא אותו (נפסח 10) ונסביר ש-ה' נתן לנו לחוש אותו, רק צריך ללמוד להקשיב אליו. וכל זה נעשה ע"י הקשבה, וזה משמעות התפילה שאנו מתפללים ל-ה'.
60 דקות		סה"כ

עזרים לשיעור

- דף מכתב "למורה אסתר" (נפסח 5) * מספר התלמידים.
- דף מקורות "אמונה ב-ה'". (נפסח 6) * מספר התלמידים.
- דף סיפור "האיש שלא האמין". (נפסח 7) * מספר התלמידים.
- שלטי א.מ.נ + המילים שיוצאים מהשורש הזה. (נפסח 9) + (נפסח 8)
- שלט "כל מצוותיך אמונה" (נפסח 10)
- ציפור "אדם לחש" (נפסח 11) * מספר התלמידים.
- מצגת על מסך ברקו: "אמונה באלוקים". (יש להביא מחשב, דיסק, ומקרן עם מסך ברקו)

יחידה ג- צדיק ורע לו

מטרת היחידה

התלמיד יתבונן במציאות הרע בעולם, והאמונה ב-ה' לאור הקשיים השונים. ויגבש בנפשו את היכולת קליטה שגם כשהוא לא מבין את הנהגת ה' בעולם, הוא מחוייב להאמין.

הקדמה

אנו ביחידה ננסה לבאר, את השאלה המורכבת של צדיק ורע לו. שכידוע גם משה רבינו שאל את השאלה הזאת. ונענה עליה במספר מישורים:

- א. אנו לא מבינים. אין לנו יכולת קליטה של כל מחשבותיו של ה'. (כמובן שאין זה פוגע באמונה שלנו בו).
- ב. ה' מנסה את הצדיק הרבה פעמים, לראות שהוא מאמין בו גם כשקשה לו.
- ג. ה' רוצה שהצדיק יתפלל אליו, ולכן מייסר אותו.
- ד. הצדיק נושא את עוונות הדור.
- ה. ישנם חישובים מעולמות גבוהים, שאין לנו בהם תפיסה. (כגון שכר בעוה"ב, עולם הגילגולים).
- ו. כל מה ש-ה' עושה הכל לטובה.

מהלך היחידה

משך הזמן	שיקול דעת דידקטי	השלב ביחידה
6 דקות	פתיחה מעניינת ועוצמתית שנוגעת בנקודה המרכזית של היחידה, בכך נעלה את השאלה: על צדיק ורע לו.	נספר בע"פ את הסיפור על מיתתו של ר' עקיבא, שסרקו את בשרו במסרקות של ברזל. ונשאל כיצד יתכן שיהודי שהשקיע את כל עולמו להגדלת התורה, והתמסר למען התורה, (התחיל ללמוד בגיל 40, עזב את ביתו למשך 24 שנים, הפך להיות גדול הדור) ימות בכזה מוות נוראי. (ניתן לספר עוד סיפורים על צדיקים שונים שסבלו. והשאלה העולה מתוך דבריהם: "זו תורה וזו שכרה?!"). נשאל: מפני מה יש צדיק ורע לו? (נספח 14)
4 דקות	התלמיד יחשוב בעצמו כיצד ניתן להתמודד עם השאלה הזאת. מן הסתם התלמידים יגידו חלק מהתשובות הנכונות.	נשאל את התלמידים, מה הם חושבים על כך, למה ישנם צדיקים שכל כך סובלים. ומאידך, למה ישנם רשעים שכ"כ טוב להם. אם ה' הוא "צדיק וישר הוא", מדוע הוא גורם לאי יושר כ"כ גדול.
נקודה א' – אין לנו תפיסה בקב"ה.		
5 דקות	התלמיד ילמד את עיקר התשובה לשאלתנו, שאותה עונה ה' למשה. ויפנים את הנקודה, שאנו לא מבינים הכל, משום שאנו מוגבלים בהבנה שלנו.	נלמד את תשובת ה' לשאלתו של משה "מפני מה יש צדיק ורע לו רשע וטוב לו." (נספח מספר 12) ונבאר את תשובת ה' למשה. נקרא את הפסוק מישעיהו "כי לא מחשבותי..." (נספח 12), ונבאר שאין לנו יכול קליטה בתפיסתו של ה', אך אין זה מונע מאיתנו להאמין בו.
5 דקות	התלמיד יבין שאנו מוגבלים, ולכן אנו לא מסוגלים לקלוט את תפישתו של ה'. ולכן לפעמים אנו חושבים שזה דבר רע, אך באמת הכל לטובה.	נספר בע"פ את הסיפור, על התינוק שזחל לשחק עם בקבוק שמצא במטבח. ופתאום אימו רואה שכתוב על הבקבוק: "אקונומיקה". ומייד אימו חטפה לו את הבקבוק, ושמה אותו במקום גבוה. התינוק בכה וצרח שהוא רוצה את הבקבוק, אך ללא הועיל, אימו מתעקשת ב"אכזריותה" שלא להביא לו את הבקבוק. התינוק לא מבין מדוע אימו עושה לו את זה. מדוע היא כך מתאכזרת אליו, משום שהראיה שלו מצומצמת. ונבאר את הנמשל שאנו רואים ראייה מצומצמת ביחס לקב"ה. ואין לנו יכולת קליטה שלמה של המציאות, משום שאנו "ימי שנותינו שבעים שנה", ואיננו יכולים לקלוט באינסוף.

נקודה ב' – ייסורים של אהבה		
3 דקות	התלמיד יבאר את הסיבה מדוע ה' מייסר במיוחד את הצדיקים, ונבין ש-ה' רוצה שנסתדל יותר. ולכן דוקא מהטובים ה' דורש יותר.	נקרא את דברי רבא בגמרא: "כל שהקב"ה חפץ בו מייסרו" (נספח מספר 12). ונשאל את התלמידים למה ה' מייסר את אוהביו. ונגיע למסקנה, ש-ה' מייסר את הצדיקים, בשביל להוציא מהם את המקסימום שהם יכולים.
נקודה ג' – ה' מתאווה לתפילתם של צדיקים.		
4 דקות	התלמיד יתחבר לתחושה של אותו יהודי שמחפש רפואה, ובעצם שוכח את העיקר שזה לפנות אל ה'.	אחד החניכים יקרא את הסיפור "לשם כך שלחתיך" והצדיק מסנכזו. ונבין יותר את האמונה ב-ה' דווקא בזמנים הקשים, ואת הצורך לפנות אל ה' דוקא כשקשה. (נספח מספר 13)
2 דקות	התלמיד יודהה עם ההרגשה שלפעמים קוראת, שתפילות לא נענות. ויבין שלמרות זאת צריך להתפלל עוד ועוד.	נספר על חנה, שבכתה רבות. וקיוותה אל ה' כל הזמן כדברי הפסוק: "קוה אל ה' חזק ויאמץ ליבך וקוה אל ה'." ובסוף זכתה לבן.
3 דקות	התלמיד יבין שהרבה פעמים, ה' גורם לאנשים שיהיה קשיים, ע"מ שיפנו אליו. ודוקא כשקשה פונים אליו.	נדבר על כך ש-ה' מתאווה לתפילתם של צדיקים. כדברי הגמרא ביבמות: "מפני מה היו אבותינו עקרים". (נספח מספר 12)
נקודה ד' – הצדיק נושא את עוונות הדור.		
2 דקות	התלמיד יבין שהנקודה של צדיק ורע לו, הוא מציאות כללית, ויש לו אחריות כללית, על הדור כולו. וישנם דרגות של צדיקים שהם מכפרים על כל הדור כולו.	נקרא את הפסוקים בישעיהו (נספח מספר 12)
2 דקות	התלמיד יחשוב, מדוע אחד צריך לסבול בשביל כולם.	נשאל את התלמידים מדוע לדעתם הצדיק צריך לסבול גם בשביל אנשים אחרים.
4 דקות	התלמיד יראה איך חז"ל התייחסו אל השאלה הזאת. מדוע הצדיק סובל בשביל הכלל.	נקרא את דברי הגמרא והרמח"ל על הצדיק שנושא את עוונות הדור. (נספח 12)
6 דקות	התלמיד ירצה להזדהות, עם האחריות הכלל ישראלית. ויבין את החשיבות לחיות למען עם ישראל.	נקרא את המכתב לגלית (מכתב מארוס לארוסתו, שכותב קודם יציאה למבצע בג'נין, שמרגיש שהוא הולך למות). (נספח 13) ונדבר על כך שגדי היהודי פשוט, שלקח אחריות על כלל ישראל על כתפיו, וויתר על החיים הפרטיים שלו למען עם ישראל כולו.
נקודה ה' – חשבונות מעולמות אחרים. (עוז"ב, עולם הגילגולים וכדו').		
3 דקות	התלמיד יבין שלא כל דבר הוא מבין. וישנם רבדים רוחניים למציאות. והרבה פעמים סבל נובע מסיבות רוחניות פנימיות.	נסביר שאנו רואים חלק קטן מהמציאות, ולכן ישנם חשבונות אלוקים שאנו לא מכירים, ואנו לא רואים. נקרא את דברי האלשיך, ונסביר שהרבה פעמים אדם נושא חטאים על עוונות שנשמתו סבלה. וגם אם הוא לא אשם כעת, והוא היום צדיק גמור, הוא נושא חטאים מעולמות אחרים, ובייסורים אלה שהוא מקבלם באהבה מתכפר לנשמתו. (נספח 12) יש לציין שתשובה זאת, לא מספקת הרבה תלמידים, אך ישנם תלמידים שזאת התשובה היחידה שמספקת אותם.

ז. הכל לטובה.		
4 דקות	התלמיד יפנים את האמונה, ש"הכל לטובה". וירצה להזדהות עם הדמויות שהבינו את הכלל של "הכל לטובה".	נספר את הסיפורים של ר' עקיבא והכל לטובה. וכן את הסיפור על נחום איש גמזו. גדולי ישראל, שמכוח האמונה והאופטימיות ששרתה בהם הצליחו לגבור על קשיים רבים. ונשאל את התלמידים כיצד אפשר להאמין כשהגרוע מכל קורה. (נספח 15)
2 דקות	התלמיד יבין שאם הוא מאמין ב- ה' באמת, הוא מוכרח להאמין שגם כשקשה ביותר, הכל לטובה.	נקרא את המשפט "מאחר והכל מאיתו יתברך, בודאי שהכל לטובה" (נפסח 12), ונסביר אותו לאור כל התשובות הקודמות שלמדנו.
1 דקות	התלמיד ירצה להזדהות עם האמונה ב-ה', באופן מוחלט ש"הכל לטובה", משום ש-ה' עושה לנו רק את מה שטוב לנו, גם אם זה לא נראה לנו שזה טוב.	נסיק שאם אנו מאמינים שהכל מאת ה' בפשטות, בודאי שלא יתכן ש-ה' יעשה לנו סתם רע. ולכל דבר שנראה בעינינו רע, יש לו סיבה כלשהי.
4 דקות	התלמיד יבין את מה שלמדנו ביחידה. והחומר הנלמד יתיישב לו בצורה מסודרת וברורה.	סיכום: נסכם את היחידה שישנם משברים רבים לאנשים שונים בתקופות שונות. והדרך הטובה והאמיתית להתמודד עם המשברים הללו היא ע"י האמונה בדרכנו, ושאנו עושים את ההשתדלות שלנו ואם זהו רצון ה' אנו מקבלים זאת באהבה. ולאורך כל החיים אנו חייבים להתבונן על החיים בצורה אופטימית וחיונית כפי שלימדונו רבותינו.
60 דקות		סח"כ:

עזרים לשיעור

- מלווה במצגת POWERPOINT
- דף מקורות "צדיק ורע לו" (נספח 12) * מספר התלמידים.
- דף סיפורים "אמונה בכל מחיר" (לשם כך שלחתיך + גליתי שלי יקרה). (נספח 13) * מספר התלמידים.
- דף סיפורים "צדיק ורע לו" (מותו של ר"ע, לשונו של ר' יהודה הנחתום, שריפה, ר' חנינא בן תרדיון, מות ר' ישמעאל כהן גדול) (נספח 14)
- דף סיפורים "הכל לטובה" (נחום איש גמזו ור' עקיבא). (נספח 15)

יחידה ד - אמונה בשעת משבר לעם ישראל

מטרת היחידה

התלמיד יבין מדוע עם ישראל עובר כ"כ הרבה משברים וקשיים.
התלמיד ירגיש זהות וגאווה לאומית, להיות שייך לעם ישראל על חרף כל המשברים שפוקדים את העם.

לפני היחידה:

- לפני היחידה עצמה, נצפה בסרט: "התנתקות 2005", על הגירוש מגוש קטיף, ונדבר עליו במובן האמוני שלו. (כלל לא במובן הפוליטי והאידאולוגי, אלא רק במובן האמוני, אודות המשבר שנשא איתו הגירוש מגוש קטיף).
- נדבר על האמונה שהייתה לתושבי גוש קטיף בצדקת דרכם, וההרגשה שנוצרה להם אחרי שגורשו מביתם:
  1. כיצד הם יכולים להאמין ב-ה' אחרי שהתפללו כל-כך הרבה ו-ה' לא ענה להם?
  2. מדוע ה' עושה זאת?
  3. כיצד ניתן להתמודד עם משברים שקורים לעם ישראל?
  4. למה הטובים תמיד סובלים?
- נשמע את דברי התלמידים, ומשם נצא להפסקה, ואח"כ ליחידה הבאה.

הקדמה

- התשובה שבה נעסוק בשיעור לשאלה, מדוע ה' עושה לנו את הדבר הזה, שעם ישראל תמיד סובל, מתחלקת ל-3 חלקים:
1. האמונה שלנו לא תלויה במה ש-ה' עושה לנו, אנו מאמינים בו בכל מצב, גם כשקשה
  2. הייסורים נועדו לזכך אותנו.
  3. אחר משבר לידה.

מהלך היחידה:

משך הזמן	שיקול דעת דידיקטי	השלב ביחידה
12 דקות	פתיחה, מושכת ומעניינת, לגעת בנקודות שנדבר עליהם במשך היחידה. התלמיד יחשוב על דרכי התמודדות שונות, ויישם זאת באמצעות הצגה.	נחלק את התלמידים ל-3 קבוצות. וכל קבוצה תצטרך להציג את הכרטיס שקיבלה ואת דרך ההתמודדות שלה עם אותה בעייתיות אמונה שקיימת אצלה. (הכרטיסים עוסקים בתקופות של משברים קשים שעם ישראל חווה בתהליך ההסטוריה: גלות מצרים, תקופת היוונים והשוואה.) (נספח מספר 16)
3 דקות	התלמידים יתעוררו ויחשבו על השאלה שעליה נדון: מדוע עם ישראל כ"כ הרבה סובל.	נשאל מה המכנה המשותף של כל הכרטיסים. ונגיע למסקנה שעם ישראל עבר הרבה מאוד משברים, ולמרות כל המשברים, הוא שרד ועבר את הכל.
א. אמונה גדולה בכל מצב		
5 דקות	התלמיד יבין, שאנו לא נמצאים בעסקת חבילה עם ה', שרק אם הוא יהיה טוב לנו, אנו נאמין בו, אלא אנו מאמינים בו בכל מצב. כי האמונה שלנו לא תלויה ביחס שלו אלינו.	נספר את הסיפור על הרבי שאמר, כששאלו אותו מה יעשה אם כל העולם יתמוטט והוא ישאר לבדו, שהוא יקום בבוקר ויניח תפילין וימשיך בעבודת ה' שלו כמדי יום, שהאמונה היא לא תלויה בשום דבר.
5 דקות	התלמיד יחוש כיצד ניתן להאמין ב-ה', גם כשהנורא מכל קורה, וגם כשכלל לא מובן למה ה' עשה לנו את הדבר הנוראי הזה.	נספר את הסיפור של נחשון וקסמן בהרחבה, איך כל עם ישראל התפלל עליו, בכל מקום שינצל, ולבסוף נרצח. ונסיים בדברי אביו של נחשון, שכששמע את הבשורה המרה. ושאל אותו הרב מוטי אלון, איך ה' עשה כזה דבר. הוא ענה בפשטות: "אבא, גם יכול להגיד: לא! ה' אמר לנו: לא!!".

5 דקות	התלמיד יבין את הנקודה, שישנם נסיון ש-ה' מנסה אותנו לדעת אם אנו מאמינים בו באמת. והאמונה שלנו לא צריכה להיות תלויה בדברים שאנו לא מבינים בהנהגת ה' בעולם.	נקרא את הפסוקים, שאברהם אבינו הולך לעקוד את בנו, למרות שחכה 100 שנים לבן, ואחרי שהוא כבר נולד ה' מבטיח לו "כי ביצחק יקרא לך זרע". אעפ"כ הוא עושה זאת בזריזות ובשמחה. מתוך אמונתו ללא הרף לעשות את רצון ה', והדבקות בו. נסכם את הדברים. (דף מקורות – נספח 17)
ב. ייסורים ממרקים אותנו לחיות ראויים יותר		
6 דקות	התלמיד יתרשם ויזדהה עם הדמות בסיפור. וירצה להיות חלק, מהסיירת הנבחרת, שעם כל הסבל היא הסיירת שמובילה את העולם למצב של תיקון. וכן הוא יבין מדוע עם ישראל סובל כ"כ הרבה.	נספר בע"פ את הסיפור על הגיבוש הקשה בסיירת המובחרת (סיפור מאוד מושך את הלב). כמה צער וסבל עברו כדי להתקבל לסיירת. משום שהסיירת הזאת נועדה לבחור את הטובים ביותר, ולאמן את החיילים בצורה הטובה ביותר. נסביר ככל שיותר קשה באימונים, הסיירת יותר מובחרת.
2 דקות	התלמיד יבין שהטובים מתאמצים וסובלים יותר. אך שווה להיות מהטובים, גם אם הדרישות יותר גבוהות וקשות.	נזכיר את הגמרא (ברכות ה ע"א): "כל שהקב"ה חפץ בו מדכאו בייסורים". ונסביר שכמו שמורה דורש מהקבצה א' יותר מאשר הדרישות בהקבצה ב', כולם רוצים להיות בהקבצה א', משום שמגיעים להשגים יותר גבוהים. (נספח מספר 17)
1 דקות	התלמיד יראה שישנה דוגמא מפורשת בתורה, למצב שתארנו קודם. שעם ישראל עבר במצרים כור היתוך, שנועד לעצב אותנו ולהיות יותר טוב וראויים.	נזכיר את הפסוק (דברים פרק ד): "וַיֹּצֵא אֶתְכֶם מִפּוּר הַבְּרָזָל מִמִּצְרַיִם לְהִיטֹף לוֹ לְעַם נִחְלָה כִּיּוֹם הַזֶּה: " ונסביר שמצרים נועדו לזכך אותנו, כפי שאש מצרפת את הברזל, וככה ניתן לעדן אותנו. (נספח מספר 17)
4 דקות	התלמיד יפנים שבשביל להיות חזק חייבים להתאמץ הרבה, ולפעמים לחטוף קצת מכות, ורק כך הופכים להיות באמת הטובים.	נחלק את הציפור של "למה מת פרפר" ונבין יותר עד כמה מתוך הייסורים הלאומיים אנו מתעצמים. (נספח מספר 17)
2 דקות	התלמיד יבין שהנהגת ה' בעולם, לא ניתנת להבנה בהסתכלות מצומצמת וחייבים להרחיב את צורת ההסתכלות בשביל להבין את המשברים שקורים לנו. ורק מתוך המשברים אנו יכולים להתעצם.	נדבר על כך שהאמונה ב-ה' היא לא דבר שתמיד קל להבין אותו, אלא רק בהסתכלות של פרספקטיבה רחבה ניתן לקלוט מעט מהדרכים ש-ה' החליט להנהיג את העולם כך ולא אחרת. (ניתן את הדוגמא שהרב קוק היה כותב את המילה הסטוריה כך: "הסטוריה" מלשון הסתר ה'. ש-ה' מתחבא בתוך ההסטוריה. וניתן ללמוד על הנהגתו מתוך ההסטוריה)
1 דקות	התלמיד יראה, שדוקא כשקשה ניתן להתקרב אל ה'. כי בצער אדם נזכר ב-ה' ודוקא דרך הקשיים האדם פונה אל ה'.	נביא לחניכים פסוקים שאומרים זאת במפורש, שדוקא בקושי אנו קוראים ל-ה': "מן המיצר קראתי י-ה" ושם דוקא ה' שומע. ה' מכחה לשמוע אותם קוראים אליו, ודרך זה הוא עונה לנו. ודוקא כשקשה לנו את פונים אליו. (נספח מספר 17)
ג. אחר משבר לידה		
2 דקות	התלמיד יתפעל, מהתופעה והעקרון המדהימים ששזורים את כל המציאות כולה, מאז בריאת העולם, שהדברים הגדולים באים דוקא מתוך דוחק וקושי רב.	נספר על לידת של אשה, שעוברת 9 חודשים לא קלים, ואח"כ צירים לא נעימים, וככל שמתקרבת הלידה יותר ויותר קשה לה. ואחרי שיא הכאבים, נולד הדבר הנפלא ביותר שקיים. יצור אנוש, שאין דומה לו. (בדבר הגדול ביותר שניתן ליצור בעולם, ישנו דוקא את הכאב הכ"כ גדול).
2 דקות	התלמיד יבחין בנקודה שדוקא אחרי המשברים, מגיעים הפריחות. אחרי השואה האיומה הוקמה מדינת ישראל.	נזכיר את השיבה לארץ ישראל, והקמת המדינה שהייתה דוקא אחר השואה. (לא נעסוק ב"למה" הייתה האיומה, אלא בעובדה מדהימה, ששלוש שנים אחרי השואה קמה מדינת ישראל)

3 דקות	התלמיד יחוש בדוגמאות שונות, את הכלל: "אחר משבר לידה". ויסיק שדוקא מתוך המשברים אנו מתעצמים, ומגיעים להישגים גבוהים יותר.	ניתן עוד מספר דוגמא לכך: א. אחר גירוש ספרד, ר' יוסף קארו היה ממגורשי ספרד, עלה לצפת, והקים את כל עולם התורה מחדש. שם כתב את השו"ע שהתקבל בכל מרחבי היהדות. ב. אחרי חורבן בית שני נכתב המשנה, שמסכמת את התושב"ע, שהייתה באותה תקופה. ג. במשך מסעי הצלב ואחריו, נכתב פירוש התוספות על הגמרא.
3 דקות	התלמיד יראה שגם בתקופה האחרונה כשרואים קשיים רבים, ניתן לראות את הצמיחה שיוצאת מתוך אותם המשברים. ויסיק שדוקא מתוך המשברים אנו מתעצמים ומגיעים להישגים גבוהים וגדולים יותר.	נקרא את הקטע של הרב קוק "שובו לבצרון". (נספח מספר 17) ונסביר את העקרון שמבאר שם הרב קוק, שדוקא מתוך המשברים הקשים, אנו מתעצמים ומתחזקים והופכים להיות אנשים יותר גדולים וזוכים בדיעבד לפריחה גדולה יותר. נספר את הסיפור של חיה ירושלמי, אמה של נפגע טרור, שסיפרה לי שהדבר היחיד שמחזיק אותה על הרגלים, זו האמונה, שאחר המשברים יבואו פריחות לכל עם ישראל.
סיכום:		
4 דקות	התלמיד יבין את מה שלמדנו ביחידה. והחומר הנלמד יתיישב לו שנלמד בצורה מסודרת וברורה.	נסכם על הלוח את היחידה. שישנם משברים רבים לעם ישראל לאורך ההסטוריה. והסיבה לכך נובעת משום שאנו לא סתם עם, אלא העם הנבחר, ואנו צריכים כל הזמן להפנים ש: א. אנו מאמינים ב-ה' בכל מצב, גם כשאנו לא מבינים הכל. ב. דוקא מתוך המשברים אנו מתעצמים, וזוכים לישועה גדולה. ג. אחר המשברים באות הלידות הגדולות.
60 דקות	סז"כ:	

עזרים לשיעור:

- מלווה במצגת POWERPOINT
- כרטיסים על משברים של עם ישראל. (נספח 16)
- דף מקורות "אמונה בשעת משבר. (נספח 17) * מספר התלמידים.
- סרט על מסך ברקו: "התנתקות 2005". (יש להביא מחשב, דיסק, ומקרן עם מסך ברקו)

חוג - אמונה אחרי השואה

מטרת החוג

התלמיד יטעם מהתשובות השונות לשאלה: היכן היה אלוקים בשואה.

הקדמה לחוג

מכיון שזה חוג רשות, ולא נוכל לגעת בכל נושא השואה. ומכיוון שנושא זה בוער בקרב בני הנוער. ניתן מספר תשובות על קצה המזלג, ע"מ ליישב את ליבם של התלמידים ששאלה זאת מציקה להם. מתוך השואה נדבר על גאולת ישראל. ע"פ הדף מקורות.

התשובות שנעלה בחוג:

- א. **אמונה בכל מצב** - אנו מאמינים ב-ה' גם אם השואה הייתה אפילו יותר קשה.
- ב. **זה כתוב בתורה** - ה' הודיע בתורה על אפשרות שתהיה שואה, וא"כ אין היא סותרת את מציאות ה'.
- ג. **תקופת ההשכלה** - באותה תקופה הייתה התבוללות נוראית בעקבות תקופת ההשכלה.
- ד. **אמונה בתוך השואה** - ישנם רבים שהיו שם, ונשארו נאמנים לתורה ומצוות שם במסירות אין קץ, ואם הם לא מרדו בשעות הקשות, גם אנו לא יכולים להגיד ש-ה' לא היה שם. ולכן אין השואה סתירה למציאות ה' בעולם. (לדוגמא: הרב לאו ועוד רבים)
- ה. **מתוך משבר לידה** - מתוך השואה צמחה לה גאולת ישראל, באופן מדהים שאין כדוגמתו.

מהלך החוג

משך הזמן	שד"ד	השלב ביחידה
10 דקות	התעניינות.	פתיחה: נספר כמה סיפורים מזעזעים על דברים שקרו בשואה.
7 דקות	הצגת השאלה.	נשאל את השאלה של החוג. אם היה כ"כ קשה, מדוע ה' עשה זאת לנו? אנו בניו, העם הנבחר, וא"כ מדוע ה' ככה מתנהג אלינו? מדוע הוא מתאכזר כ"כ לעם שקרה לו: "בני בכורי ישראל"? עד כדי כך שישמיד שלישי מהעם שלו?
10 דקות	תשובה א.	נזכיר את מה שלמדנו קודם, שאמונה ב-ה'. שהיא לא תלויה בגורמים חיצוניים, ואנו מאמינים ב-ה' בכל מצב. מותר לנו לשאול "למה?". אך הכל צריך לנבוע מתוך הבנה ואמונה, ש-ה' קיים, ופעל את מה שאנו רואים. נקרא את הפסוק "כי לא מחשבותי...". ונדבר על מות נדב ואביו, וקבלתו של אהרון: "וידום אהרון". הוא מקבל את הדברים מתוך אמונה שלמה (נספח 20).
5 דקות	תשובה ב.	נקרא את הפסוקים מפרשת כי תבוא. (נספח 20), ונראה שכמעט כל מה שקרה בשואה, כבר כתוב שיתכן שיקרה כזה דבר.
7 דקות	תשובה ג.	ניתן רקע הסטורי, על המצב במאתיים שנה האחרונות מאז תחילת תקופת ההשכלה, ועד היום, וכל ההשפעות שהיו לה. (ודוקא בברלין התחילה תקופה זו). ומכיוון שעם ישראל שכח את ה', ואת היעוד שהיה לו. ישנו מישהו שעושה זאת בשביל עם ישראל בדרך הקשה.
7 דקות	תשובה ד.	נספר את הסיפור של הרב לאו, ונר חנוכה. ואת הסיפור על אביו של הרב לאו, שהיה רב העיר פטרוויג, ואיך אמר ק"ש באהבה קודם כניסתו לתאי הגזים. ואם האנשים שם האמינו ב-ה'. והאמינו שהם מוסרים את נפשם לשם שמים, גם אנו יכולים להאמין ש-ה' קיים, למרות וחרף האסון הנוראי.
7 דקות	תשובה ה.	נבאר שכמו שבסוף הלידה, ישנם את הכאבים הקשים ביותר, כך גם בסוף הגלות ישנם את הכאבים הקשים ביותר. ולכן דוקא בשואה, שהייתה השלב המרכזי לסיום תקופת הגלות, קבלנו את הלידה בקושי רב. ואחרי 3 שנים מסיום השואה, קמה לה מדינת ישראל. נרחיב את הדברים מתוך דפי המקורות (נספח 20).
7 דקות	סיכום.	סיכום: נסכם את החוג כולו, השאלה התשובות, וכל שלבי תהליך הגאולה.
60 דקות		סה"כ:

עזרים לחוג:

- דף מקורות "היכן היה אלוקים בשואה" - (נספח מספר 20)

ביבליוגרפיה

מקרא

1. בראשית פרק כא, יג.
2. בראשית פרק כב, א-ב.
3. שמות פרק א, יב.
4. שמות פרק כ, ב.
5. שמות פרק לג, כ.
6. דברים פרק ד, כ.
7. דברים פרק כח, טו-סז.
8. דברים פרק לב, ד.
9. תהלים פרק קיט, קלו.
10. ישעיהו פרק נג, פסוקים ו-יב.
11. ישעיהו פרק נה, ח.
12. חבקוק פרק ב, ד.
13. תהלים פרק קיח, ה.
14. תהלים פרק קיט, פו.

תלמוד ירושלמי

32. ירושלמי חגיגה פרק דף עז הלכה א

ספרי ראשונים

33. רמב"ם - ספר המצוות, מצוה א.
34. רמב"ם - הלכות יסודי התורה פרק א, ה"א.
35. רמב"ם - הלכות יסודי התורה פרק ב, ה"ב.
36. ספר הכוזרי, מאמר א' אות עח.
37. ספר הכוזרי, מאמר א' אות יא.
38. ספר הכוזרי, מאמר א' אות כה.
39. ספר אור ה', מאמר ב כלל ב - פרק ב- ר' חסדאי קרשקש.
40. דרשות הר"ן, הדרוש השמיני.
41. ספר העקרים, מאמר רביעי פרק יג.
42. פירוש האלשיך ז"ל, ספר תורת משה על ויקרא כג, כ.

ספרי אחרונים

43. ליקוטי מוהר"ן, מהדורא בתרא, סימן עח
44. שיחות הר"ן, פסקה נג.
45. שיחות הר"ן, פסקה ה.
46. לוצאטו, הרב מ"ח: דרך ה', חלק ב, פרק שלישי פסקה ח, עמוד 61, הוצאת פלדהיים, ירושלים, תשנ"ו.
47. לוצאטו, הרב מ"ח: דרך ה', חלק א, פרק שני, פסקה ב, עמוד 19, הוצאת פלדהיים, ירושלים, תשנ"ו.
48. אלשיך, מ': תורת משה, ויקרא כג, כה.
49. קוק, הרב א"י: עולת ראייה ח"ב, עמוד שנו, פסקה "אלוקי עד שלא נוצרתי", הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים, הדפסה שמינית תשמ"ט.
50. קוק, הרב א"י: מאמרי הראייה, עמוד 360, מאמר "שובו לבצרון", הוצאת פרנק, ירושלים, תשמ"ח.
51. קוק, הרב א"י: מאמרי הראייה, עמוד 70, מאמר "מאורות האמונה", הוצאת פרנק, ירושלים, תשמ"ח.
52. רוז, הרב ש': סיפורי צדיקים, עמוד 58, פסקה "הצדיק מסכניז", הוצאת קול מבשר, מברשת ציון ירושלים, תשס"א.

מאמרים

53. אבינר, הרב ש': גבורה בעת משבר, מתוך בגבורות ישע ימינו שנת תשנ"ז, עמוד 34-17. מטה בנימין, תשנ"ז.

מאמרים מהאינטרנט

54. <http://www.Yeshiva.org.il>
55. <http://www.kipa.co.il/ask/show.asp?id=68823>
56. <http://noar.education.gov.il>

משנה

15. אבות פרק ד, משנה א.

מסכתות קטנות

16. מסכת שמחות פרק ח הלכה יב.

מדרשים

17. מדרש אגדה שמות פרק לג, אות כ.
18. אליהו רבה, איש שלום, פרשה כה, ד"ה עניים מרודים.
19. אוצר המדרשים (אייזנשטיין), עמוד תלט, ד"ה "עוד הוא מדבר".
20. מדרש אגדה, שמות לג, אות כ.
21. אוצר המדרשים (אייזנשטיין) עמ' קכו, ד"ה "מן המצר".

תלמוד בבלי

22. ברכות ה ע"א.
23. ברכות ז ע"א.
24. ברכות כח ע"ב.
25. ברכות ס ע"ב.
26. ברכות סא ע"ב.
27. שבת לג ע"ב.
28. תענית כא ע"א.
29. יבמות סד ע"א.
30. סנהדרין צז ע"ב.
31. סנהדרין צח ע"ב.

מכתבו של אודי

נספח מספר 1 -

שלום ערן,

כשתקרא את השורות האלו, אני כבר לא אהיה אתכם. אני נמצא כעת רחוק ממך מאד. בעולם אחר. אני מקווה שהדברים שאתה עומד לקרוא עכשיו לא יגרמו לך צער, ושתצליח להתגבר ולחזור למסלול חייך מהר ככל האפשר, אך יש כמה דברים שהרגשתי שאני פשוט חייב לומר לך. רק לפני כמה שעות הסתיימה מסיבת יום ההולדת שעשיתם לי בבית החולים. היה כל כך כיף לראות את כל החברה שבאו לבקר אותי, והשמחה היתה גדולה. כשנפרדנו שאלת: "אוקיי, אודי, אז מתי אנחנו מתראים שוב?" השבתי לך אז בחיוך רפה, שהסתיר בקושי את הסערה שהתחוללה בתוכי: "נחיה ונראה...". האם עכשיו אתה מבין באמת את המשמעות של המלים שאמרתי אז?

אוי, ערן, כל כך הרבה דברים עברו עלי בעשרים וארבע השעות האחרונות. כל המתח של שלושת החודשים האחרונים מאז שהתגלתה בגופי המחלה הארורה, התנקז לו ליום אחד. יום שהתחיל בתקווה ובתפילה נואשת להצלה, והסתיים במפח נפש ואכזבה איומה.

את מה שהספקתי לעבור בשלושת החודשים הקצרים האלו, אני לא מאחל לאף אדם בעולם. אני זוכר כאילו זה היה אתמול, את היום שבו ישבנו אבא, אמא ואני בחדר ההמתנה של הפרופסור שטיינברג, וחיכינו שיקרא לנו כדי לדווח על תוצאות הבדיקה. שיערנו שיש לי איזו בעיה רפואית, ולכאבים בגב שהציקו לי בחצי השנה האחרונה יש סיבה. אבל בשום אופן לא העלינו בדעתנו שמדובר בגרוע מכל. הפרופסור יצא אלינו החוצה אל חדר ההמתנה. הוא סקר בעיניו את אבא ואת אמא, והתעכב עליי במבט מוזר למשך שניות ארוכות. פניו היו קפואות ולא גילו דבר. הוא ביקש מאבא ואמא להתלוות אליו. בלעדיי. התפלאתי, אך הוא אמר "כבר אקרא גם לך, אודי". נשארתי לבד בחדר ההמתנה, ובשקט המעיק שהשתרר שם ניסיתי להטות אוזן למה שמתרחש בפנים. לא חלפה דקה והצעקה של אמא פילחה את האויר: "זה לא יכול להיות, דוקטור, יש כאן טעות. זה לא ייתכן. אתם חייבים לבדוק שוב!" הלב שלי עצר מלכת. כעבור שתי דקות שנראו כמו נצח, קרא גם לי הרופא פנימה. אמא ישבה על הכיסא, רועדת, ואבא עמד לידה, חיוור, כמעט כמו הקיר שמאחוריו. הפרופסור ביקש ממני לשבת.

"אודי, אני מצטער מאד, אבל יש לך גידול סרטני בגב".

זו היתה תחילתו של הסיוט.

מדובר היה בגידול מסוג קטלני, ולרוע המזל הוא התגלה בשלב די מאוחר, מה שמקטין עוד יותר את סיכויי ההחלמה. אבא ואמא ניסו כל הזמן להסתיר ממני את מצבי. הם התעקשו לשדר אופטימיות ותקווה, וכל הזמן דיברו על מה שנעשה **אחרי** שאבריא. אבל אני לא הייתי תמים, והצלחתי לקלוט את חומרת המצב. בחודשים האלו עברתי כל מיני טיפולים שונים ומשונים. הקרנות, דיאטות מיוחדות, טיפולים כימותראפיים. אני לא יודע מה הם עשו לסרטן, אבל אותי הם הרסו לגמרי. מנער שמח וצוהל, מלא עוצמות של חיים הפכתי לשבר כלי, תשוש ומסכן. רזיתי נורא, שערי נשר, ונחלשתי מאד.

התקווה האחרונה בשבילי הייתה ה**ניתוח** הגדול. ניתוח מסובך ומורכב שאמור היה לארוך 6 שעות תמימות בהשתתפות של חמישה רופאים. למרות שאף אחד לא אמר לי את זה בפירוש, הבנתי שבעצם החיים שלי תלויים בתוצאות שלו.

כשהתעוררתי מהניתוח בחדר ההתאוששות מצאתי את אבא ואמא עומדים לידי. הרגשתי טוב, יחסית. אמא חייכה אלי "מרגיש יותר טוב, אודי?". "מזל טוב. יום הולדת שמח", אמר אבא. פתאום נזכרתי. בגלל המערבולת ששקעתי לתוכה בתקופה האחרונה פשוט שכחתי שיש לי יום הולדת. היום אני בן **17!**

בערב הגעתם כולכם כדי לחגוג איתי. זו היתה הפתעה נעימה מאד, ושמחתי לראות את כל החברים אחרי כל כך הרבה זמן שלא נפגשנו.

ואז, באמצע המסיבה, הגיע הפרופסור שטיינברג.

כנראה, הוא לא רצה להרוס הכל, ולכן קרא לאבא ואמא החוצה. בתוך החדר נמשכה לה החגיגה, וההמולה הרועשת לא איפשרה לשמוע את מה שנאמר בחוץ. אתם המשכתם לחגוג לכם בפנים, ערן, אבל הלב שלי כבר היה במקום אחר. ידעתי שהם מדברים על תוצאות הניתוח. על גורל החיים שלי... כעבור כמה דקות הם חזרו. אמא הייתה חיוורת ורועדת, ואבא שניסה לתמוך בה נראה היה כאילו הוא בעצמו עומד

להתמוטט. הם לא אמרו מילה, אבל אני כבר הבנתי הכל. ניכר היה שהם מתאמצים להסתיר את מה שמתחולל בתוכם. הם עטו על פניהם חיוך מאולץ, ואבא קרא בקול צרוד: "למה הפסקתם, חבר'ה? תמשיכו, תמשיכו..."
 החבר'ה היו עסוקים, חלקם באכילה נמרצת מהכיבוד שהיה מפוזר בחדר, וחלקם בשירה קולנית של שירי יום הולדת, ובכלל לא שמו לב למה שבאמת קורה שם. כעבור רגע הגיעו למילות השיר "כן תזכה לשנה הבאה, עד מאה ועשרים שנה...". העיניים של אמא הוצפו בדמעות ונדמה היה שהיא לא מחזיקה מעמד ועומדת לפרוץ בבכי. אבא נתן בה מבט מתחנן. היא התחילה 'כאילו' להשתעל, ויצאה במהירות מהחדר. אבא יצא מייד אחריה.

אני מבקש סליחה, ערן, אם עייפתי אותך בתיאורים מייגעים. אתה יודע שאני שונא לעשות את זה. אני פשוט כל כך חלש ועייף עכשיו, שקשה לי להתרכז במה שרציתי לומר.

עכשיו הכל כבר שקט.

המסיבה הסתיימה, וכולם הלכו. אבא הסיע את אמא הביתה ויחזור עוד מעט כדי לישון לידי הלילה. אני לבד עכשיו. עושה את מה שעשיתי כל כך הרבה בתקופה האחרונה.

חושב...

על מה? אתה שואל.

על מה לא? כל כך הרבה דברים עוברים לי בראש שאני פשוט לא יודע איפה להתחיל.

אבל אנסה בכל זאת.

לפני שבוע היה אצלי פרישמן. זוכר אותו? יחזקאל פרישמן, המורה הזקן לביולוגיה? זה שתמיד אהבנו לעשות לו תעלולים ולשגע אותו? הטריח את עצמו ובא במיוחד לבית החולים כדי לבקר אותי. נכון יפה מצידו? הוא ישב כאן מולי, התעניין בשלומי ואיחל לי מכל הלב שאהיה בריא בקרוב. הוא היה כל כך נחמד וחביב.

אבל, אתה יודע על מה אני חשבת, ערן, בכל הזמן שהוא היה פה?

אני חשבת על כל מה שאנחנו עשינו לו כל השנים. המתיחות, השיגועים, ההפרעות. איך חיקינו אותו, איך זלזלנו בו, איך צחקנו עליו מאחורי הגב (ולפעמים גם לפניו...) היה איזה רגע בביקור שפשוט לא יכולתי יותר. רציתי לעצור ולבקש ממנו סליחה על הכל.

לא עשיתי את זה.

התביישתי.

כשנפרדנו הוא נתן לי במתנה חבילה של שוקולדים מתוקים.

כן, אכלתי אותם.

איך היה, אתה שואל?

בכלל לא היה לי מתוק.

היה לי **מר**.

מאד.

חשבת לעצמי שצריך ללכת אליו לפני ראש השנה ולבקש סליחה על הכל.

ואז חשבת שוב.

אני לא יודע אם בכלל אגיע לראש השנה...

ואז חשבת על **אריק**.

היינו החברים הכי טובים. גדלנו ביחד. עשינו הכל ביחד. ממש צמד חמד.

עד שהגיע הריב ההוא.

אני אפילו לא זוכר עכשיו בגלל מה זה התחיל.

אתה מבין, ערן, היתה לנו חברות מדהימה, שנקטעה בגלל איזה ריב מטופש על נושא שולי וחסר חשיבות. איפה, לכל הרוחות, אני מוצא אותו עכשיו? שמעתי שנסע עם הוריו לשליחות באמריקה לשנה. אבל זה היה כבר לפני 5 שנים. מאז

אבל אם יש משהו שבגללו אני באמת, אבל באמת, מצטער, זה מִכְלִי.
אחותי הקטנה.
היחידה.

האמת היא שאף פעם לא הייתי אח טוב אליה.
הרבה פעמים כשהגעתי הביתה היא ביקשה ממני שאשחק איתה, שאקריא לה סיפור. אבל לי אף פעם לא היה זמן בשבילה. תמיד הייתי 'עסוק'. אף פעם לא התעניינתי איך היה לה בלימודים, מה עובר עליה. תמיד היו לי דברים 'יותר חשובים' לעשות.
היא כל כך התגאתה בי, באחיה הגדול (אני מבוגר ממנה ב- 8 שנים), הילדה המתוקה הזו. אבל אני, מעולם לא החזרתי לה יחס ואהבה כמו שצריך.
אוי, ערן, מה לא הייתי נותן עכשיו בשביל לשבת לידה, לחבק אותה, לספר לה סיפור או אפילו סתם לשחק איתה. כמה הייתי רוצה להיות בבת מצווה שלה...

אבא אמור להגיע כל רגע כדי להיות איתי הלילה. אמרתי לו שלא צריך ושאני מסתדר לבד, אבל הוא ואמא מתעקשים להיות לידי בכל לילה (הם עושים ביניהם תורנות מי יהיה לידי ומי יהיה עם מיכל בבית). הם היו כל כך טובים ומסורים אליי בכל התקופה הקשה הזו, שאני לא יודע איך אוכל אי פעם להחזיר להם כגמולם.
אני בטוח שגם להם זו היתה תקופה לא קלה. הם נראים כאילו הזדקנו בה בעשר שנים. לפני של אמא נוספו קמטים ובשערו של אבא זרקה שיבה.

אני חייב לספר לך עוד משהו, ערן.
אתמול בלילה נשארה אמא לישון לידי בבית החולים. אני לא יודע אם היא יִשְׁנָה בכלל כי כל הזמן ראיתי אותה קוראת תהילים. באמצע הלילה פתאום התעוררתי. שמעתי אותה מתפללת בלחש. היא לא ידעה שאני ער ומקשיב לה, אבל הצלחתי לשמוע חלק מן המילים שלה: "ריבונו של עולם, אני מתחננת לפניך... אל תקח לי את הילד... הוא עוד כל כך צעיר... עוד לא הספיק שום דבר... אם הוא צריך למות... אני נותנת לו את השנים שלי..."

הייתי המום.

לא ידעתי איך להגיב. עשיתי את עצמי כאילו אני ישן. למחרת בבוקר לא אמרתי אף מילה על העניין.

האמת היא, ערן, שיש לי צביטה גדולה בלב. המצפון מייסר אותי כל כך. כי גם אל אבא ואמא אף פעם לא התנהגתי כמו שצריך. לא כיבדתי אותם כמו שמגיע להם, לא הקשבתי להם. תמיד הרגשתי כאילו אני מבין יותר מהם. כאילו הם כבר 'זקנים', 'כבדים' כאלו, שייכים לדור שעבר זמנו.

אוי, המחשבות האלו פשוט משגעות אותי...

הרבה תוכניות היו לנו ביחד, ערן. רצינו לצאת בקיץ לטיול מחוץ לחוף בצפון, לעשות סנפלינג במצוקי מדבר יהודה ו'לחרוש' את הגולן. היו גם תוכניות לטווח רחוק. להתגייס לצבא, ללמוד (והפעם ברצינות...), להקים משפחה (אני בטוח שאין דבר בעולם שהיה משמח את אמא שלי יותר מאשר לראות אותי מאושר מתחת החופה)... רצינו לעשות הרבה דברים גדולים בחיים שלנו.

אני נזכר איך עבדנו שנינו ביחד על עריכת ספר הזיכרון לדורון. אחרי שהתאוששנו מההלם על זה שנהרג פתאום בתאונת דרכים, חשבנו על דרך כלשהי להנציח אותו והחלטנו להוציא ספר לזכרו. ספר עם מאמרים והספדים, דברים שהוא כתב ודברים שכתבו עליו. רצינו שיישאר ממנו איזשהו זכר. אבל אתה בטח זוכר, ערן, את מה שאמרתי לך אז, שכל כך לא מסתדר לי איך מדורון, הבחור הכי שמח ומלא חיים שאני מכיר, יישאר רק דפים קרים, תמונות וזכרונות...

אבל עכשיו אני חושב על עצמי...

לא. לא. לא.

אני לא רוצה שמה שיישאר ממני יהיה רק ספר.

אני רוצה לחיות!

יש לי עוד כל כך הרבה מה להספיק בחיים. כל כך הרבה מה לתקן. כל כך הרבה דברים שאני צריך לעשות כמו שצריך.

קמתי מהמיטה וגררתי אחריי את עמוד האינפוזיה אל החלון. השקית שהיתה תלויה עליו, מטפטפת טיפה אחר טיפה, כאילו סימלה את שעון החול שלי שהולך ואוזל.

הבטתי מבעד לחלון. השעון הראה על חצות. שקט של לילה זרוע כוכבים נוצצים עטף את העיר. חשבתי לעצמי, כמה אנשים ישנים עכשיו בשלווה במיטותיהם, בריאים ושלמים, ולא מעריכים מספיק את מתנת החיים. את ההזדמנות היקרה שיש להם ביד.

ואני, שסוף סוף כבר מבין, לי כבר אין עוד הזדמנות...

הרדיו שלי מיתתי היה דלוק כל הזמן, מנגן לו שירים שקטים. פתאום קלטו אוזני את המלים של השיר שהתנגן. שיר ידוע, אבל הוא כל כך ביטא את מה שהרגשתי באותו רגע, שאני חייב לכתוב לך כמה מילים ממנו:

"באלה הידיים עוד לא בניתי כפר
עוד לא מצאתי מים באמצע המדבר
עוד לא ציירתי פרח עוד לא גיליתי איך
תוביל אותי הדרך ולאן אני הולך

עוד לא שתלתי דשא, עוד לא הקמתי עיר
עוד לא נטעתי כרם על כל גבעות העיר
עוד לא הכל עשיתי ממש במו ידיי
עוד לא הכל ניסיתי, עוד לא אהבתי די

עוד לא הקמתי שבט, עוד לא חיברתי שיר
עוד לא ירד לי שלג באמצע הקציר
אני עוד לא כתבתי את זכרונותיי
עוד לא בניתי לי את בית חלומותיי

הסתכלתי בידיים שלי, הידיים שפעם היו חסונות וחזקות והיום הן מחוררות מזריקות ואינפוזיות. "באלה הידיים... עוד לא אהבתי די".

אני הולך לומר לך עכשיו משהו, ערן, שאולי יראה לך לא אמיתי, אבל תאמין לי. במצבים כמו שלי אנשים כבר לא משקרים יותר.

האמת היא שאני לא מפחד למות.

האמת היא שלא היה איכפת לי כל כך לעזוב את העולם הזה ולעבור לעולם שכולו טוב, למרות שאני רק בן 17, אילו רק ידעתי שאני יכול לצאת מכאן בשוויון נפש, ובידיעה שעשיתי באמת את מה שאני צריך לעשות! שמיציתי את ההזדמנות שניתנה לי.

ארוכה או קצרה, זה כבר פחות משנה. העיקר שניצלתי אותה עד הסוף!

אבל פתאום, כשאני מגיע לרגע הזה, ומתבונן לאחור על החיים שלי, אני מגלה כמה דברים הייתי צריך לעשות אחרת! בקשר שלי עם ההורים, עם אחותי, עם החברים, המורים, השכנים, עם עצמי...

עם אלוקים...

אתה יודע, ערן, כבר הרבה זמן לא התאפשר לי ללכת לבית הכנסת ולהתפלל במניין. בכל החודש האחרון הנחתי תפילין והתפללתי לבד בחדר שלי בבית החולים. זה אולי יישמע לך מצחיק, כי אתה הרי מכיר אותי ויודע כמה היה קשה לי כל השנים לקום בבוקר לתפילה במניין. לא הייתי 'נלהב' במיוחד לעשות את זה, אם לדבר בלשון המעטה. גם כשהגעתי, תמיד הייתי מאחר, ואפילו בעניין תפילה בכוונה לא בדיוק הייתי מודל לחיקוי.

אבל אתמול בבוקר כשהנחתי תפילין לבד בחדר, פתאום התגעגתי כל כך לתפילה ביחד עם כולם, לענות בקול לקדיש

ולקדושה, לקריאה בתורה, לתפילה אמיתית מעומק הלב עם כל הציבור...

אתה יודע, ערן, שגם לימוד גמרא לא היה מעולם 'אהבת חי'. תמיד ניצלתי כל הזדמנות כדי להתחמק מן הסדרים בישיבה. אבל עכשיו, אוי, כמה שזה חסר לי. לשבת בבית המדרש ופשוט ללמוד דף גמרא אחד, לקרוא את פרשת השבוע עם רש"י, או אפילו להקשיב לשיעור של הר"מ שלנו. היית מאמין?

אתה הרי מכיר אותי, ערן, תמיד הייתי בן אדם קליל, אחד כזה ש'זורם' עם החיים, שלא מתרגש ממה שקורה, מקבל דברים כמו שהם. לא תמיד התעקשתי לברר יותר מדי, לרדת לעומק של הדברים להבין ולחוות אותם באמת. אין לי ספק שיותר נעים וקל להתנהג כפי שהתנהגתי. אבל מצד שני, אני גם חושב על כל מה שפיספסתי...

כמה הייתי רוצה להיות עכשיו ברחבת הכותל המערבי, להתרפק על אבניו, ולטמון ביניהן פתק עם בקשה קטנה לבורא עולם. בקשה לחיים אחרים. אחרים מאלה שהיו לי...

שלא תבין אותי לא נכון, ערן. אני אסיר תודה על החיים שהיו לי. על כל מה שקיבלתי. דווקא עכשיו, ברגע הזה, פתאום אני מבין עד כמה אני חייב להודות על כל השפע שקיבלתי, ושעד היום פשוט התייחסתי אליו כמובן מאליו. המשפחה הנהדרת שהייתה לי, החברים, המורים, כל הכוחות והכשרונות שקיבלתי (ולא ניצלתי אותם כמו שצריך...), השכל, הבריאות, הכל! אפילו הדברים הכי יומיומיים, שאולי דווקא בגלל שהם כל כך פשוטים אנחנו לא מעריכים אותם מספיק - היכולת לנשום את האויר הצח, להביט בתכלת השמים, להקשיב לציוץ הציפורים, להתפעל, לחוות, להתרגש, לאהוב. פשוט לחיות!

אני חושב לעצמי שאם רק היה לי עוד קצת זמן, עוד שנה, עוד חודש, אפילו עוד שבוע, כל כך הרבה דברים הייתי עושה אחרת. אבל אני פשוט הייתי טיפש. בחור צעיר ושחצן שחושב שכל העולם בידיים שלו. שבטוח שיש לו עוד עשרות שנים לבלות פה, ושום דבר לא בוער.

עכשיו אני יודע, ערן, שבעולם הזה אין לאף אחד תעודת ביטוח. החיים הם מתנה יקרה כל כך. חייבים לנצל כל טיפה מהם. אני משוכנע שאם היה לי כל החיים את המבט שיש לי עכשיו, המון דברים הייתי עושה אחרת לגמרי.

אין לי עוד כוח לכתוב יותר, ואני גם לא רוצה לעייף אותך בדברים ארוכים. דבר אחד אני רוצה ממך, ערן. תבטיח לי שהדברים שכתבתי לך ייכנסו עמוק עמוק לתוך הלב. לי כבר לא תהיה הזדמנות לחיות אחרת. אבל אתה, עדיין יכול.

אני מרשה לך, ערן, בעצם, אני מבקש ממך, שתראה את המכתב הזה לכמה שיותר אנשים. שיבינו מה יש להם בידיים, שיעריכו את מה שקיבלו, שלא יקבלו כל כך הרבה דברים כמובנים מאליהם. שיחיו באמת את החיים עד הסוף וימצו אותם בכל המובנים, כדי שכשיגיע הרגע שבו הם יצטרכו לעזוב את העולם הזה לא תלווה אותם תחושת החמצה נוראית על כל מה שפיספסו, על כל מה שהיו יכולים לעשות אחרת...

אני מצטער, ערן, אם המילים האחרונות קצת מחוקות. אלו הדמעות שלי, שזולגות מעצמן. כן, אני בוכה, ואני לא מתבייש בזה. אני שמח ומוודה על כל מה שהיה, אך הלוואי שיכולתי לעשות את הדברים טוב יותר. ינחם אותי לדעת שהדברים שלי ייכנסו ללבך ובזכותם אתה תחיה את חייך קצת אחרת.

שלך תמיד
באהבת עולם חברך,

אודי.

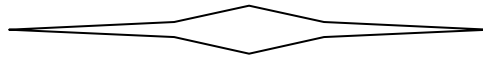
ניצול הזמן

נספח מספר 2-

חבר יקר!

על מנת להבין מהו ערכה של שנה אחת- שאלו תלמיד שנשאר כיתה.
על מנת להבין מהו ערכו של חודש אחד- שאלו אימא שילדה פג.
על מנת להבין מהו ערכו של שבוע אחד- שאלו עורך של עיתון שבועי.
על מנת להבין מהו ערכה של שעה אחת- שאלו זוג אוהבים המחכים לפגישה.
על מנת להבין מהו ערכה של דקה אחת- שאלו אדם שפספס את הרכבת.
על מנת להבין מהו ערכה של שניה אחת- שאלו אדם שניצל מתאונת דרכים.
על מנת להבין מהו ערכה של אלפית השנייה- שאלו את הספורטאי שזכה במדליית כסף.

השקיעו את זמנכם על מנת להשיג ממנו את מירב הבריאות, האושר
וההצלחה בעתיד.
השעון מתקתק, נצלו את הזמן, היום.

**"אלוקי, עד שלא נוצרתי איני כדאי, ועכשיו
שנוצרתי כאילו לא נוצרתי". לפני שנוצרתי, כל אותו
הזמן הבלתי מוגבל שמעולם עד שנוצרתי, ודאי לא היה דבר
בעולם שהיה צריך לי.
כי אם הייתי חסר בשביל איזו תכלית והשלמה הייתי נוצר,
וכיוון שלא נוצרתי עד אותו הזמן הוא אות, שלא הייתי כדאי עד
אז להבראות.
ולא היה בי צורך כי אם לעת כזאת שנבראתי, מפני שהגיע
השעה שאני צריך למלא איזה דבר להשלמת המציאות.**

(עולת ראייה)

לאן אתה הולך

נספח מספר 3-

היה פעם סוס ים,

שזכר את מצטמנו שבעה שקלים

ויצא בקהרה לחפש את מליו.

טרם הרחיק נדוד נקרא לו בדרכו צלופח.

"חכה, לאן אתה הולך?" שאף הצלופח.

"אני הולך לחפש את מליו", ענה לו סוס היט באווה.

"בר מלף אתה" אמר הצלופח,

"בעבור ארבעה שקלים אמכור לך סנפיר פלא ואל

תביע מהר יותר."

"נהדר" התמואכ סוס היט, שילט את הכסף הצמיד

לצמנו את הסנפיר ואלף משט הזאה במהירות כפולה.

בצודו אלף פכס ספוא.

"חכה, לאן אתה הולך?" שאף הספוא.

"אני הולך לחפש את מליו" ענה סוס היט.

"יש לך מלף" אמר הספוא

"בעבור תשלום פצוט אתן לך את הקורקינט הסיילוני

הלה, ואל תוכל לנסוע מהר יותר."

בשארית כספו קנה סוס היט את הקורקינט ואלף על

פני היט במהירות מחומשת.

לא חלפה שעה ארוכה והוא פכס בכריש.

"חכה, לאן אתה הולך?" שאף הכריש.

"אני נוסע לחפש את מליו" ענה לו סוס היט.

"בר מלף אתה, אט תיסע דרך קיצור הדק הלה" אמר

הכריש כשהוא מצביע על לוצו הפצור:

"תחסוק לך למן רה."

"יופוי, תודה רבה." אמר סוס היט,

ואלף במהירות לתוק קרביו של הכריש.

מירוץ החיים - נספח מספר 4

הדייג והרוזן

היו היה דייג עני שדג דגים להנאתו על חוף הים באנגליה. מידי יום היה קם מוקדם ועובד למחייתו ולפרנסת אנשי ביתו. יום אחד בעודו יושב דג דגים ומפזם לעצמו מנגינה. ניגש אליו רוזן אנגלי עשיר ושאלו: "מדוע אתה יושב בטל, מהבוקר עד הערב, וככה עובד קשה? מדוע שלא תתחיל להרויח קצת כסף?"

- תמה אותו דייג: "ומה אתה מציע לי לעשות?"
 - "פשוט מאוד" אמר הרוזן "במקום לעבוד עם חכה אחת, מהיום תעבוד עם שתי חכות, ותרויח פי שתיים כסף".

- "נהדר" אמר הדייג "ומה אעשה אח"כ כשיהיה לי פי שתיים כסף?"
 - "תקנה לך רפסודה, ותצא לדוג דגים גדולים יותר." הסביר הרוזן.
 - "ואז?" שאל הדייג.

- "תקנה יאכטה קטנה, ותתחיל לדוג עם רשתות גדולות. תדוג דגים גדולים יותר, ותמכור אותם ביותר כסף. ותתחיל להתעשר".

- "ומה אח"כ אעשה?" התלהב הדייג, כעיניו התחילו לנצוץ.
 - "תקנה אוניה גדולה, עם פועלים רבים, שידוגו לך כמויות עצומות של דגים גדולים, ותמכור אותם לכל העולם. ותהיה אחד העשירים בעולם!" פירט הרוזן.

- "אני אהיה עשיר?!" אמר הדייג כלא מאמין. "ומה עשירים עושים?" המשיך לחקור ולשאול.
 - "עשירים יכולים לעשות מה שהם רוצים" ביאר מתוך הבנה ונסיון הרוזן. "מה אתה לעשות?" שאל הרוזן את הדייג.

- "אני" חשב הדייג. "אני אוהב, לדוג דגים!" קבע בהחלטיות.
 - "אם כן" אמר הרוזן, "תוכל לדוג דגים מהבוקר עד הערב!"
 - מייד חייך בשמחה הדייג וקרא לעברו "זה בדיוק מה שאני עושה עכשיו! תודה רבה! אבל כנראה שאני כבר עשיר גדול!"

איזהו עשיר השמח בחלקו שנאמר: (תהלים קכ"ח) "יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך" – "אשריך" בעולם הזה, "וטוב לך" לעולם הבא.

(מסכת אבות פרק ד משנה א)

ביציאתו (מבית המדרש) מהו אומר? מודה אני לפניך ה' אלהי ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות, שאני משכים והם משכימים - אני משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים, אני עמל והם עמלים - אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר, אני רץ והם רצים - אני רץ לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת.

(ברכות דף כח עמוד ב)

לאסתר - שלום!

תמיד הערכתני אותך בתור מחנכת ובתור בן אדם, אולי תוכלי לעזור לי... אני נמצאת עכשיו על פרשת דרכים, מסתכלת אחורה על השנים שבהן הכל היה פשוט וברור, לא שאיתי ולא חקרתני, ימים על גבי ימים של עטרה.

עשיתי דברים בלי להבין והלכתי אחרי החברה שחייתי בה בלי לחשוב. עכשיו ססיימתי את שנות לימודי, כשהחיים פתוחים לפני, ועלי לבחור לעצמי את הדרכי, אני שואלת ותוהה-מדוע??? לשם מה לנהוג כפי שנהגתי? לשם מה כל האיסורים והמגבלות הללו כשאפשר לחיות בכיף ולהנות כל כך?

אני חשה כבולה, חנוקה ו... אני רוצה לגלות עכשיו, לפתוח את כל הקלבים,

אני אינני מאמינה!

אולי כואב לך לשמוע את זה אחרי כל המאמץ שהקצת בחינוכנו, אך אני מוכרחה להסיר את המסוה, גם רוב חברותי אינן מאמינות ואינן מאמינות. באולפנא היינו תחת צין פקודה ושט הציונים איים עלינו, נח היה לנו למצוא חן בעיני המורים והמחנכות. העצנו לבושות בחצאיות כאילו אנחנו בנות דתיות רציפות, התפללנו יום יום כי באולפנא חייבים (למרות שטרבות מאיתנו התפילה לא אמרה דבר), היינו מאחורי גבן מקפשות ומדברות על בנים, לבוש, סרטיס ועוד דברים שאיני רוצה לפרט. זה עוד לא כלום, לצומת מה שהיה בחופש. רוב הבנות הלכו לחוץ מצורה למרות שידעו שזה לא בסדר (או לא ידעו...) בנות התעסקו עם בנים חילוניים. הן היו מסתובבות בעיר, במכנסיים, במרכזי הביילוי-בפאבים ובדיסקוטקים. ולא רק בימי חול... אני חושבת שאלו דוגמאות מצטות אצל הן מבהירות את הכיוון - שיחקנו אותנו. לפעמים רצינו לשאוף ולא קיבלנו תשובות לא ממך ולא מביה"ס כמוסד עכשיו כססיימתי שמינית ויצאתי לחיים אני נבוכה ומבולבלת ולא מעשה הנטייה שלי די ברורה...

לכן פניתי אלייך.

שירה

אמונה ב-ה' נספח מספר 6-

מצוה ראשונה ממצוות עשה: לידע שיש שם אלוה שנאמר: "אנכי ה'..."
(מנין המצוות לרמב"ם - מצוה א)

מידי ליל שבת, אחר סעודת שבת, הסתופפו החסידים בטיש, סביב רבם הקדוש הרבי מקוצק'. לאחר ששרו מספרם שירים, היה נוהג רבם לדבר דברי תורה עמוקים וקדושים. שבת אחת בשעת הטיש, תוך כדי שהחסידים שרו בדבקות והתעלו לעולמות גבוהים, פתאום השתיק את השירה רבם הר' מקוצק'. ופנה אל תלמידיו, כשהוא מצביע לעבר הגביע המונח על השלחן לפניו, ושאלם: "הנכם מאמינים כי יש כאן גביע?"
התפלאו החסידים, וענו כולם ביחד: "כן!"
חזר הרבי מקוצק' ושאל את תלמידיו החסידים: "האמנם, אתם מאמינים כי יש כאן גביע?"

ושוב פרצו כל החסידים בתשובה החלטית: "כן!"
ובלי לטעות, חזר הרבי מקוצק' ושאל: "אתם מאמינים בלב שלם, שיש כאן גביע?"
החסידים היססו לרגע, והתפלאו לשאלת רבם. התקרב אחד החסידים לראות, אולי ישנו קסם או מעין כישוף בגביע, ואולי הגביע הוא רק נראה לעין ולא נמצא על השלחן. הרים החסיד את הגביע ממקומו, וראה שהגביע עומד על כנו, ואינו קסם. ומייד פנה לרבם ואמר לו: "כבוד הרב, אין מה לדאוג הגביע כאן! אולי רבנו רוצה לשתות משהו?"
והרבי בלי להסס בפעם הרביעית חוזר ושואל: "האם הנכם מאמינים שהגביע כאן?"
וכל החסידים המופתעים, צעקו יחד: "כן! כן! כן!"
מייד חיך הרבי מקוצק', וקרא לעברם בעניים עצומות: "ככה! ככה! ככה! אני רוצה שתאמינו בקב"ה! כמו שפשוט לכם כ"כ שהגביע מונח על השלחן, כך צריכה להיות אמונתכם בקב"ה. להיות בטוחים שהוא איתנו כל הזמן! לדעת אותו ממש!"

... וְצִדִּיק בְּאֵמוּנָתוֹ יִזְוֶה:

(חבקוק פרק ב, ד)

וַיֹּאמֶר לֹא תֹכַל לִרְאוֹת אֶת פָּנָי
כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאָדָם וְזִזִי:

(שמות פרק לג, כ)

כָּל מִצְוֹתֶיךָ אֲמוּנָה...

(תהלים פרק קיט, פו)

האדם שלא האמין

נספח מספר 7-

יוס אבד היה אדם שגזר בארץ שמה
אדם לא היה שם, אך הוא כונה בפי כל "המוזר".
ה"מוזר" מעולם לא נסע באוטובוסים הוא גיש שאולי האוטובוס
יתפוצץ מאיזה תקלה שהיא.

אפילו זבנינים גדולים לא נכנסו לשם שהבנין יתמוטט.
ה"מוזר" היה שונה מים אחר שהרגיה אדם שסוף רבות, שמה
המים הורעלו, היה קוטף ירקות משינו שבאג שאף אבד לא
יפגע בהם, וזה היה מאכלו מידי יום.

הוא גי בבית שבנה בחו ידיו, משום שלא האמין באף אדם
שיבנה או בית גזק ויזיב, ואפילו את כגדיו גפר בעצמו, שמה
יש כגדיו ממות שהגישו מאנשים שונים.

ה"מוזר" לא התגנן מעולם שמה אשתו גברה עם כספו, פעם
מישהו ביקש לעשות עימו שומות, אך הוא לא הסכים בשום
אופן לעשות שומות עם אף אדם, משום שלא האמין שהשומות
לא ירמהו.

יוס אבד האך כרגוב נפל וקיבל מכה, זקנו אותו לבית גוליס אך
הוא ברה משם בצליעה, משום שלא האמין שהרופאים ירפאו
אותו, הוא פגז שהם רק יזיקו לגופו.

היה לו קשה ללכת והגייש על הרצפה, משום שלא האמין
שהספסל מספיק גזק וגש שיפול ממנו.
נבש אליו אדם והציע לו מים, אך הוא סירב כי גש שהמים
הורעלו.

נבשה איו אישה והציעה לו שתיקא אותו לביתו, אך הוא לא
האמין אה, ונישאר במקום.
אחרת היה כגוב בעיגון:

"נפטר אדם מוזר, שלא האמין כלום דבר."

ה
א
ה

ספר מספר 8 - א.מ.ו.

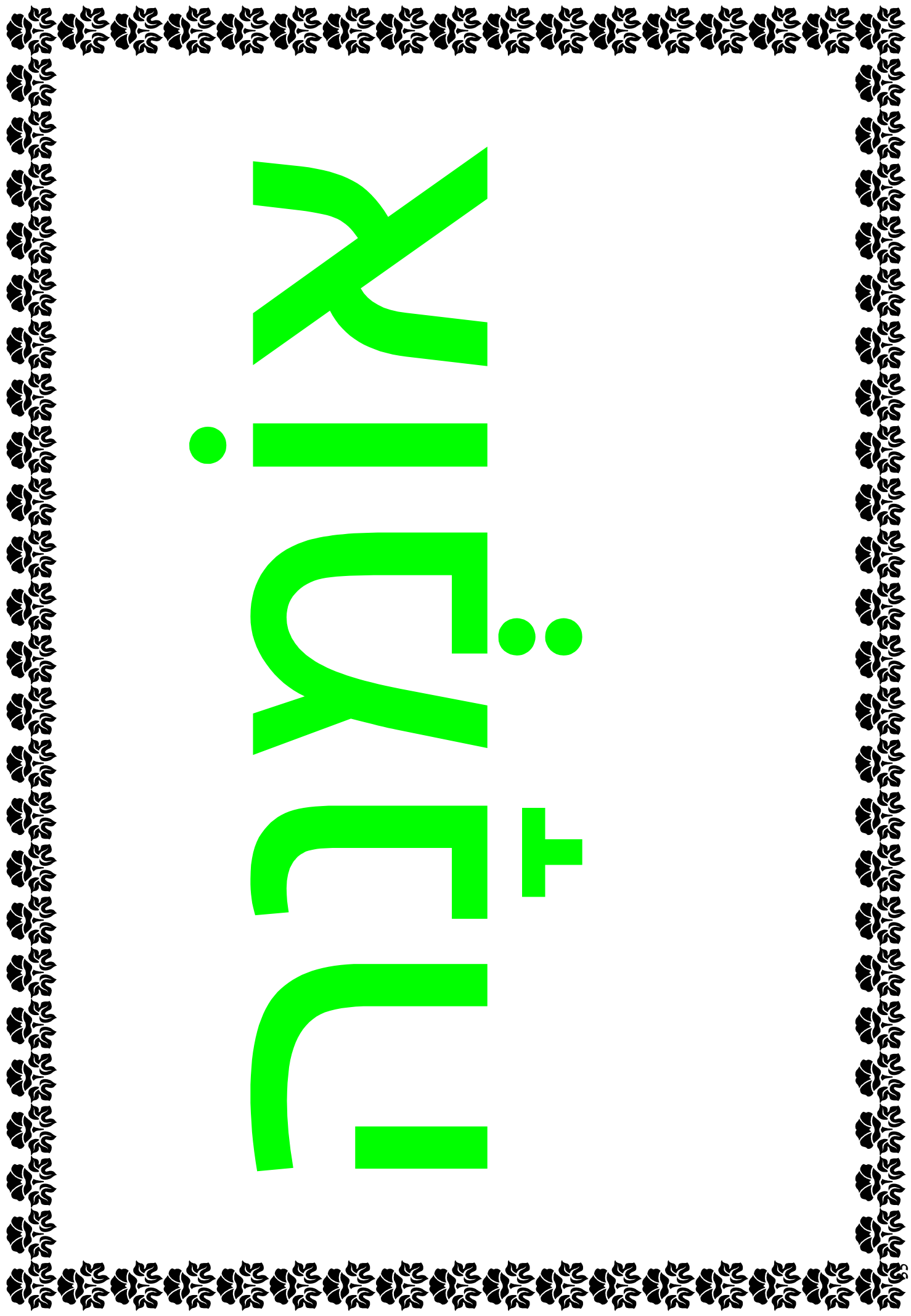
ת.א.ת

נספח מספר 9 - מילים משורש א.ת.ו.

א. י. י. י.

א
י
ג
ת
ש

א
ב

ט

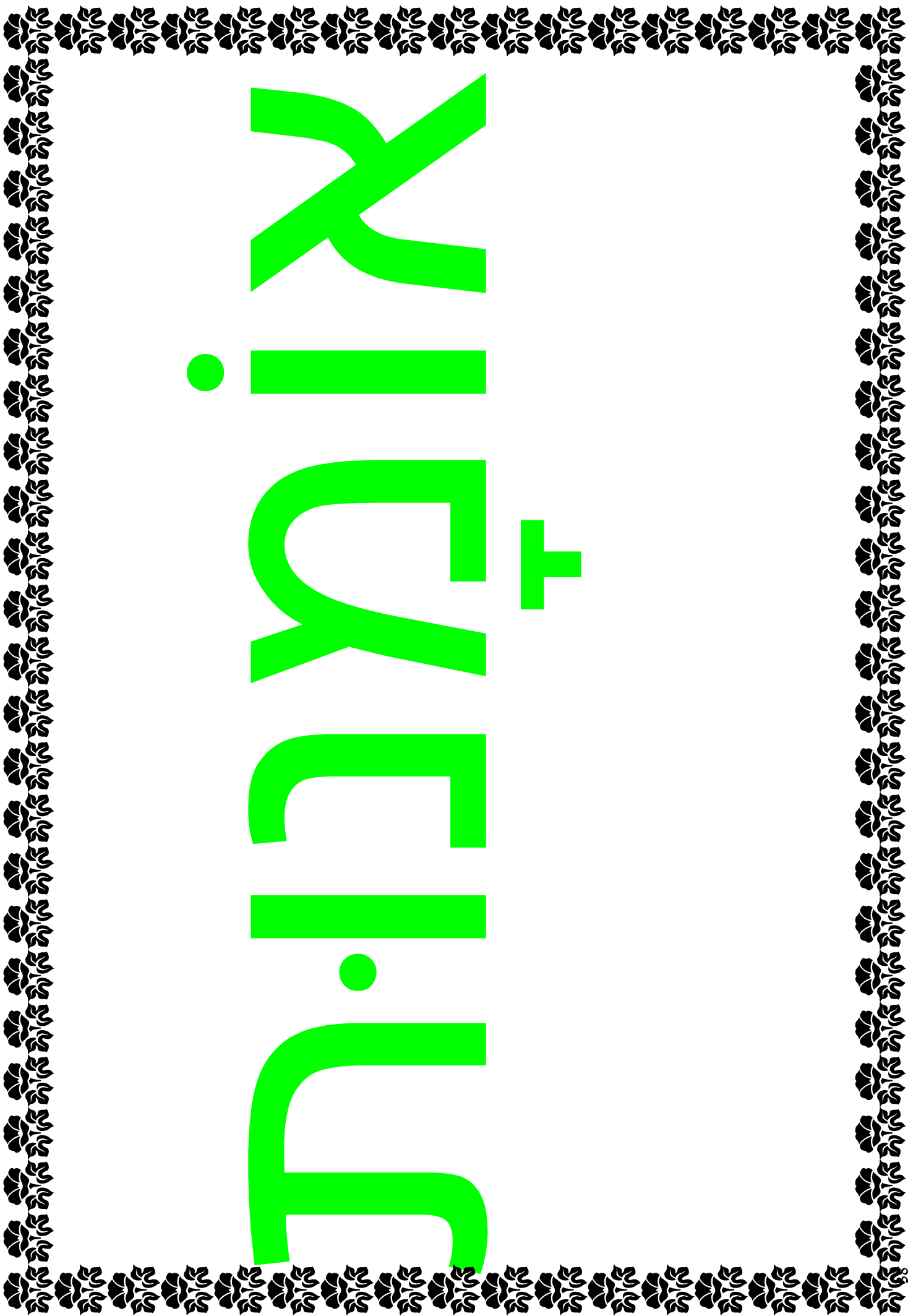
י

י

文
改
正

פ.ו.ג.י.א.ת

(תהילים קיט, פו)

אֵלֹהֵינוּ יְצַדֵּק

נוסח מספר 10 - כל מוטיף אמונה

בס"ד

אדם לחש

נספח מספר 11-

אדם לחש: "אלוקים, דבר אלי".
 וציפור שיר חלפה בשמים,
 אבל האדם לא שמע.
 צעק האדם: "אלוקים דבר אלי!"
 ורעם אדיר התגלגל בשמים,
 אבל האדם לא שמע.
 הסתכל האדם מסביבו ואמר:
 "אלוקים, תן לי לראות אותך!"
 וכוכב זרח במפתיע,
 אך האדם לא ראה.
 צרח האדם: "אלוקים! הראה לי נס!"
 וחיים חדשים נולדו,
 אבל האדם לא שם לב.
 בייאוש, החל האדם לבכות:
 "אנא אלוקים גע בי, כך שאדע שאתה כאן..."
 ומייד הושיט אלוקים את ידו מלמעלה,
 ונגע בכתפו של האדם.
 אבל האדם,
 נפנף ממונו והלאה
 את הפרפר שנחת על כתפו...

צדיק ורע לו - נספח מספר 12

ב. הַצֹּר תָּמִים פִּעְלוֹ כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט
אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עֵנֹל צְדִיק וְיֵשֶׁר הוּא:
(דברים פרק לב, ד)

א. לפי ששאל (משה רבנו) "הראני נא את כבודך",
אמר לו הקב"ה: (שמות ל"ג) "לא תוכל לראות פני, כי לא
יראני האדם וחי", מלמד שביקש משה לראות מפני מה
צדיק ורע לו, ורשע וטוב לו. אמר לו: לא תוכל לעמוד
על סוף מדת הדין:
(מדרש אגדה שמות לג, אות כ)

ג. כִּי לֹא מוֹזְשִׁבוֹתַי מוֹזְשִׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא
דְרָכֵיכֶם דְרָכַי נָאם ה':
(ישעיהו פרק נה, ח)

ד. "מאחר
והכל מאיתו
יתברך,
בודאי הכל
לטובה"
(שיחות הר"ן נג)

ו. א"ר יצחק: מפני מה
היו אבותינו עקורים? מפני
שהקב"ה מתאוה לתפלתן
של צדיקים.
(יבמות סד ע"א)

ה. אמר רבא אמר רב סחורה
אמר רב הונא: כל שהקדוש ברוך
הוא הפיץ בו - מדכאו ביסורין,
שנאמר: (ישעיהו נ"ג) "זה הפיץ
דכאו החלי";
(ברכות ה ע"א)

ח. אמר רבי גוריון,
ואיתימא רב יוסף ברבי
שמעיה: בזמן שהצדיקים
בדור - צדיקים נתפסים על
הדור (מתים על עוונות הדור), אין
צדיקים בדור - תינוקות של
בית רבן נתפסים על הדור.
(שבת לג ע"ב)

ז. כִּלְנוּ כִּצְאֵן תִּעֲנֵנוּ אִישׁ לְדַרְכּוֹ פָּנֵינוּ, וְהִ' הַפְּגִיעַ
בּוֹ אֶת עֵזוֹ כִּלְנוּ: ... וַיִּתֵּן אֶת רְשָׁעִים קִבְרוֹ וְאֶת
עֲשִׂיר בְּמִתָּיו, עַל לֹא זָמַס עֲשֵׂה, וְלֹא מִרְמָה בְּפִיו:
... יִצְדִּיק צְדִיק עַבְדֵי לְרַבִּים, וְעוֹנֹתָם הוּא יִסְבֵּל:
לְכֵן אֲזוּלָק לֹא בְרַבִּים, וְאֶת עֲצוּמִים יִזְלַק שְׁלָל,
תַּזוֹת אֲשֶׁר הָעֵרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ, וְאֶת פְּשָׁעִים נִמְנָה,
וְהוּא זָמַס רַבִּים נֶשְׂא וּלְפִשְׁעִים יַפְגִּיעַ:
(ישעיהו פרק נג ו-יב)

י. זאת אחשבה למשפט כי דבר גדול דברו ז"ל
במאמר ההוא, תלוי בסוד הגלגול כדעת חכמי
האמת... הוא צדיק בן צדיק, שקורא אב אל הגלגול
הראשון שקדם לו שזה חלק מנפשו כבן לו. ואז על
ידי שמתחלה היה צדיק וגם עתה הוא צדיק אין לו
עונות למרק בייסורין. אך כשהוא בן רשע, שהוא כי
היתה נפשו מטומאה בגלגול הראשון, אז רע לו
למרק אשר חטא בגלגול ההוא.
(האלשיך- תורת משה- ויקרא כג, כה)

ט. ואמנם על פי שרש זה נסדר שיגיעו
צרות ויסורים לאיש צדיק, ויהיה זה לכפרת
דורו. והנה מחיוב הצדיק הוא לקבל באהבה
היסורים שיזדמנו לו לתועלת דורו, כמו
שהיה מקבל באהבה היסורים שהיו ראויים
לו מצד עצמו, ובמעשה הזה מיטיב לדורו
שמכפר עליו, והוא עצמו מתעלה עליו
גדול, שנעשה מן הראשים בקבוץ בני
העולם הבא וכמו שזכרנו.
(רמח"ל דרך ה' חלק ב' פרק שלישי)

אמונה בכל מחיר - נספח מספר 13

לשם כך שלחתיך

מעשה בחסיד אחד שהיה חולה וזבא אצל רבו הצדיק מניסכ"ז לשאול עצת קודשו, במי מן הרופאים ידרוש לרפואתו? אמר לו הצדיק: סע אל הפרופסור מאניפולי .
 נסע וזבא לו לאניפולי , התחיל לחקור למקום מגוריו של הפרופסור , אמרו לו: לא היה פרופסור באניפולי מעולם .
 אמר להם: שמא רופא מומחה יש כאן? אמרו לו: לא היה כאן רופא .
 אמר להם: אולי יש כאן חובש בקי ברפואה או איזה בן אדם היודע פרק בחלכות רפואה?
 אמרו לו: אין אנו סומכים אלא על הקב"ה בלבדו שהזא רופא חולי עמו ישראל.
 חלף החסיד בפחי נפש מאניפולי וחזר אצל רבו. שאל אותו הצדיק: היית אצל הפרופסור באניפולי? אמר: הייתי באניפולי ואין שם לא פרופסור ולא רופא ולא חובש.
 ומה אנשי אניפולי עושים- הוסיף הצדיק לשאול- כשיש להם, חלילה, חולה?
 עלובים חללו- ענה החסיד- בדלית להם ברירה אחרת הם סומכים על ריבוננו של עולם.
 גער בו הצדיק- וחלא ל"פרופסור" זה שלחתיך לאניפולי ואתה חזרת בידיים ריקות!...

לפני שפי יקרה!

אם המכתב הזה יביא אליך סימן סקרה פי משהו. היום בבוקר קיבלנו הודעה שהמבצע המתוכנן מתחיל ותבצע בצ"ה היום. אמרתי לך שהמבצע השתנה והוא לא מה שהיה צריך להיות- לא רציתי להדאיך אותך יקרה שפי. היה לי מאוד קשה לא לספר לך את האמת אבל הצדקתי את זה מאשר שתתעצבי מדאגה- "מנין מפני השלום"- עם השלום הנפשי של האדם אותו אתה אוהב יותר מכל צלפי אדמות. אהבה שפי, אני מרגיש שמצד אחד אין דבר שאני רוצה בצולט יותר מלהיות איתך, לאהבה אותך, ולהקים איתך בית ומשפחה, אבל מצד שני אין דבר שאני רוצה יותר מלצאת למבצע הזה ולהכות את הנבליים האלה מכה כזו גדולה כדי שלא יחשבו אפילו לצרות עוד ביטוח או איכוס חבלי וייקחו חשבון שאם יעשו זאת נכה אותם במקום הכי כואב שיכול להיות, ונהיה מוכנים לשלם את המחיר הזה. אני מוכן להיות המחיר הזה. אם תכעסי צלפי אהובתי אבל הרעצת כאלה הרעש הכחל ישראלי שפי הוא זה שאמור להוליך אותך וצליק להילוט הרעצה כאילו אין לך חייט פרטייט- "הצבאות דוד היו נותנים טט כריתות לפני יציאה למלחמה" (תסתכלי ב"לאמונת ציתנו" חלק ד').
 יפה שפי, אני אוהב אותך כל כך, הצער היחיד שפי הוא הצופדה שאת תצטערי ושאיני לא אצכה להיות זה שיצרו לך להיות מאושרת, הרי אין דבר בצולט שמגיע לך יותר מאושר. לכן אני מבקש מקסימה, שתהיי מאושרת!
 תשמחי, שתאהבי ותתפרחי- כי כך ראוי לך, אני תמיד אעזיח צליק מאיפה שאני אהיה ואדאג שתפסטי עם האדם שיספ לך אושר יותר ממני.
 חמודה ואף תשכחי- הכל לטובה. ואם זה מה שפחד ריבוננו של צולט אז זה מה שצריך להיות. לנו נשאר רק לקבל זאת באהבה.
 אני אוהב אותך, ותמיד אוהב אותך, תדעו שהדבר שתמיד נמצא לי בראש לז רק את, עם הרעצת האלה ואת אני בטוח שברצע יסקרה פי מה שקרה, את תהיי הדבר האחרון שצלינו אחשו ואסרד מהצולט בידיעה שהייתי הכי מאושר שיכול להיות וזה בזכותך. תחשבי על זה שהפכת אותי למשח ולאאושר שבאדם והבאת אותי להשלות שכל חיי רק חלמתי להגיע אליהם. אני אוהב אותך יקרה ומודה לך על כל הטוב והאושר שהשפעת צלפי בזמן שהיינו יחד.
 בצצט לא היינו ביחד, אלא תמיד אנחנו יחד עם מלפני שבאנו לצולט ואת לאחר שנפרדנו ממנו אנחנו יחד. תזכרי את זה יקרה, שתמיד תמיד אנו יחד הרי שורש נשמתינו אחד.
 "כל מאן דצביד רחמנא לטב צביד"- הכל לטובה, עם זה. אני מבטיח לך שאיפה שאני נמצא זהו המקום הנפלא ביותר שקייט. אני לא סובל ולא מצטער, הצער היחיד שפי הוא על הצער שייצרט למי שניא- לך, למשפחה ולחברים.
 תפיצי את ההשורה יקרה- "אין יואש- תמיד להיות פסחה" זה מה שאני מבקש ממך עם את זה קשה. אני יודע שממך אני יכול לבקש זאת בצלף שאני מכיר את השמחה והאושר הטבעיים שקורניט ממך תמיד ובהם כל כך התאהבתי והם מה שמעכו אותי אליך בהתחלה כשראיתך לראשונה.
 יקרה שפי, אהבה שפי, אני אוהב אותך ותמיד אוהב, רק תבטיחי לי שתשיכי האלה ולא תתני לסדום לנצח- את המנצחת וכך צריך להיות וכך נכון שיהיה.
 אוהב אותך לצד ולנצח נצחים ותמיד נמצא איתך-

- עדי -

סיפורים על "צדיק ורע לו" - מספר 14

א. תנו רבנן: פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה, בא פפוס בן יהודה ומצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה. אמר ליה: עקיבא, אי אתה מתירא מפני מלכות? אמר לו: אמשול לך משל, למה הדבר דומה - לשועל שהיה מהלך על גב הנהר, וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום, אמר להם: מפני מה אתם בורחים? אמרו לו: מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם. אמר להם: רצונכם שתעלו ליבשה, ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם? אמרו לו: אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות? לא פקח אתה, אלא טפש אתה! ומה במקום חיותנו אנו מתיראין, במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה! אף אנחנו, עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה, שכתוב בה (דברים ל') "כי הוא חייך וארך ימך" - כך, אם אנו הולכים ומבטלים ממנה - על אחת כמה וכמה. אמרו: לא היו ימים מועטים עד שתפסוהו לרבי עקיבא וחבשוהו בבית האסורים, ותפסו לפפוס בן יהודה וחבשוהו אצלו. אמר לו: פפוס! מי הביאך לכאן? אמר ליה: אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה, אוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים. בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים. אמרו לו תלמידיו: רבינו, עד כאן! אמר להם: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה "בכל נפשך" - אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי: מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו! היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד. יצתה בת קול ואמרה: אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד. אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: זו תורה וזו שכרה? (תהלים י"ז) "ממתים ידך ה' ממתים מחלד!" - אמר להם: "חלקם בחיים". יצתה בת קול ואמרה: אשריך רבי עקיבא שאתה מזומן לחיי העולם הבא.

(ברכות דף סא ע"ב)

ב. פעם אחת הייתי עובר לפני בית קודש הקדשים רכוב על סוסי ביום הכיפורים שחל להיות בשבת ושמעתי בת קול יוצאת מבית קודש הקדשים ואומרת: "שובו בנים" הוי"ו מאל"שע בן אבויה שידע כחי ומרד בו. וכל דא מן הן אתת ליה?... ויש אומרים ע"י שראה לשונו של רבי יהודה הנחתום נתון בפיו הכלב שותת דם. אמר זו תורה וזו שכרה?! זהו הלשון שהיה מוציא דברי תורה כתיקנן זה הוא הלשון שהיה יגיע בתורה כל ימיו זו תורה וזו שכרה דומה שאין מתן שכר ואין תחיית המתים.

(תלמוד ירושלמי מסכת חגיגה פרק ב דף עז טור ב /ה"א)

ג. וכשנתפס רבי חנינא בן תרדיון למינות, גזרו עליו לשריפה, ועל אשתו להריגה, ועל בתו לישב בקובה של זונות. אמר להם מה גזרו על אותה עניה, אמרו לו להריגה, קרא עליה, צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו, הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא. אמרה להם מה גזרו על אותה רבי, אמרו לה לשריפה, קראה עליו, גדול העצה ורב העליליה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. וכששרפוהו כרכוהו בספר תורה ושרפוהו וספר תורה עמו, והיתה בתו צועקת ומתחבבת לפניו, ואמרה זו תורה וזו שכרה, אמר לה בתי אם עלי את בוכה ועלי את מתחבבת, מוטב שתאכלני אש שנופחה {אש שהובעה ממפוח, שדולקת מהר}, ולא אש שלא נופחה, שנאמר {על הרשעים} 'תאכלהו אש לא נופח' {אש שלא נופחה במפוח ובוורת לאט}, ואם על ספר תורה את בוכה, הרי זה התורה אש ואין אש אוכלת אש, הרי הן הכתובין פורחין באויר, ואין האש אוכלת אלא העור בלבד.

(מסכת שמחות פרק ח הלכה יב)

ד. עוד הוא מדבר ומתאונן ובוכה ומקונן נשקפה בתו של הקיסר בעד החלון וראתה יפיו של ר' ישמעאל כהן גדול ונכמרו רחמיה עליו ושלחה לאביה ליתן לה שאלה ובקשה אחת, ושלח לה הקיסר בתי כל אשר תאמרי אעשה חוץ מר' ישמעאל וחביריו. שלחה לו אבקש ממך להחיות את נפשו, שלח לה כבר נשבעתי, שלחה לו אבקשך א"כ שתצוה להפשיט את עור פניו כדי להסתכל בו במקום מראה, מיד צוה להפשיט את עור פניו, וכיון שהגיע למקום תפילין צעק צעקה גדולה ומרה ונדעוזה שמים וארץ, צעק פעם שניה ונדעוזה כסא הכבוד. אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה צדיק כזה שהראית לו כל גנוי העולם עליונים ורזי תחתונים יהרג במיתה משונה מזה הרשע, זו תורה וזו שכרה? אמר להם הניחו לו שתעמוד זכותו לדורות שלאחריו. אמר הקב"ה מה אעשה לבני גזירה היא ואין מי שיפר אותה. יצאה ב"ק ואמרה אם אשמע קול אחר אהפוך את כל העולם לתהו ובהו. וכששמע ר"י כך שתק. א"ל הקיסר עד עתה לא בכית ולא צעקת ועתה אתה צועק, א"ל לא על נשמתו אני צועק אלא על מצות תפילין שלוקחין ממני. א"ל הקיסר עדיין אתה בוטח באלהיך, א"ל הן יקטלני לו איחל. מיד יצאה נשמתו של ר' ישמעאל.

(אוצר המדרשים (אייזנשטיין) עמוד תלט ד"ה עוד הוא מדבר)

סיפורים על "הכל לטובה" - נספח מספר 15

זימנא חדא בעו לשדורי ישראל דורון לבי קיסר, אמרו: מאן ייזיל? ייזיל נחום איש גם זו, דמלומד בניסין הוא. שדרו בידיה מלא סיפטא דאבנים טובות ומרגליות. אזל, בת בהוא דירא. בליליא קמו הנך דיוראי, ושקלינהו לסיפטיה ומלונתו עפרא. (למחר כי חזנהו אמר: גם זו לטובה). כי מטא התם [שרינהו לסיפטא, חזנהו דמלו עפרא] בעא מלכא למקטלינהו לכולהו. אמר: קא מחייכו בי יהודאי! [אמר: גם זו לטובה]. אתא אליהו, אדמי ליה כחד מינייהו, אמר ליה: דלמא הא עפרא מעפרא דאברהם אבוהון הוא, דכי הוה שדי עפרא - הוה סיפיה, גילי - הוה גירי, דכתיב (ישעיהו מ"א) יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו. הויא חדא מדינתא דלא מצו למיכבשה, בדקו מיניה וכבשוה, עיילו לבי גנזיה, ומלוהו לסיפטיה אבנים טובות ומרגליות ושדרוהו ביקרא רבה. כי אתו ביתו בהוא דיורא. אמרו ליה: מאי אייתית בהדך דעבדי לך יקרא כולי האי? אמר להו: מאי דשקלי מהכא אמטי להתם. סתרו לדירייהו ואמטינהו לבי מלכא, אמרו ליה: האי עפרא דאייתי הכא - מדידן הוא, בדקוה ולא אשכחוה, וקטלינהו להנך דיוראי.

(מסכת תענית דף כא ע"א)

תנא משמיה דרבי עקיבא: לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד. כי הא, דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא, מטא להיא מתא, בעא אושפיזא לא יהבי ליה. אמר: כל דעביד רחמנא לטב. אזל ובת בדברא, והוה בהדיה תרנגולא וחמרא ושרגא. אתא זיקא כבייה לשרגא, אתא שונרא אכליה לתרנגולא, אתא אריה אכלא לחמרא. אמר: כל דעביד רחמנא לטב. ביה בליליא אתא גייסא, שבייה למתא. אמר להו: לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא הכל לטובה.

(ברכות דף ס ע"ב)

כרטיסים על המשברים של עם ישראל - ספר מספר 16

אתם משפחה יהודית בימי פרעה ושעבוד מצרים.
 כבר מאה שנים אתם עבדים לפרעה, ומחכים לישועה.
 יש למשפחה 12 ילדים, אתמול מת אחד מילדי המשפחה, אבי המשפחה יוצא כל בוקר מוקדם לעבודתו, ומגיע בלילה מאוחר, חבול כולו ממכות השוטרים.
 2 ילדים חולים ואין כסף לקנות להם מאכלים בריאים.
 האמא כחושה לגמרי, ובשארית כוחותיה מנסה לטפל בכולם.

מה אתם מרגישים?
 היכן הי' שהבטיח לאברהם, יצחק ויעקב שזרעו יקבל שפע רב?
 האם אתם מאמינים שפעם תצאו מהגלות?

את אב עם ילד בן חמש בזמן אנטיכוכוס.
 את שומעת על המהומות והחרם הרב שנוצר בכל כפר שהגיעו היוונים. על המזבח הכללי שהעמידו במרכז הכפר, וכל יהודי שלא הסכים להשתחוות לצלם שהועמד במרכז הבמה, ישר הורגים אותו.
 האב נהרג במלחמה נגד היוונים. ואין לך עוד ילדים. בנך בן ה-5 לא מבין כלום. ואת שואלת את עצמך מה עליך לעשות? ישנם יהודים שמחליטים לזוטר ומשתחווים לפסל, אך את נחושה בדעתך לשכנע את בנך, לסרב להשתחוות, ולמות יחד איתו על קידוש ה'.

מה את מרגישה?
 למה הי' עושה לכם את העוול הזה?

את ילדה בגיל 10 בתקופת השואה.
 את נמצאת במחבוא, אביך שהיה רב העיר נרצח בפניך ע"י הגרמנים הארורים. אסור לך לבכות, שמא תתגלוי. כל היהודים יוצאים הגטו, את רעבה ואת יודעת שאת ואמך חייבות לשרוד את השואה. אמך לא מרגישה טוב, היא מאוד חלשה. אתם מאוד רעבות. לפני כמה חודשים שרפו את כל ספרי התורה בבית כנסת שלכם, וראית איך כולם בכו. משעמם לך מאוד, קר בצורה נוראית, מסריח, ומאוד מפחיד. את לא רוצה למות, אך את יודעת שיש סיכוי גדול שזה יקרה.

מה את חושבת על הי' שבשמים?
 למה הי' עושה לך את כל הצער הזה?
 מה את חושבת על עם ישראל?

אמונה בשעת משבר - 17 מספר

ויאמר אלהים אל אברהם... כי ביצוק יקרא לך זרע:

(בראשית פרק כא, יג)

ויהי אזור הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם, ויאמר אליו אברהם, ויאמר הנני: ויאמר קוץ נא את בנה את זיוידך אשר אהבת את יצוק, וכל לך אל ארץ המריה והעלהו שם לעלה על אזור ההרים אשר אמר אליך:

(בראשית פרק כב, א-ב)

"כל שהקב"ה חפץ בו
מדכאו בייסורים".

(ברכות ה ע"א)

"מן המצר קראתי י-
ה ענני במרוזב י-ה:"

(תהלים פרק קיח, ה)

"ויוצא אתכם מכור הברזל ממצרים
להיות לו לעם נזולה כיום הזה:"

(דברים פרק ד, כ)

הפרפר שסבל

זהו סיפור אודות ילד קטן בהודו שהלך לבקר גורו, (איש זקן וחכם). הגורו ישב והתבונן במה שהחזיק בידו. הילד ניגש והסתכל גם הוא, אלא שלא הבין בדיוק מהו דבר שביד הזקן, ושאל את הגורו: "מה זה?" - "זה גולם", השיב בגורו: "בתוך הגולם נמצא פרפר, בקרוב הגולם יתבקע והפרפר יצא". "האם אני אוכל לקבל אותו?" שאל הילד. "כן" השיב הגורו, "אבל עליך להבטיח לי שכאשר הגולם יתבקע והפרפר יתחיל לצאת ויכה בכנפיו כדי להשתחרר מהקליפה - אתה לא תעזור לו. חלילה לך לסייע לפרפר על ידי שתשבור את קליפת הגולם. עליך להניח לו לעשות זאת בעצמו". הילד הבטיח, לקח את הגולם והלך לביתו. בבית ישב והמשיך להתבונן בגולם. לאחר משך זמן ארוך ראה שמתחילה תנועה, הגולם נע וכאילו רעד, והנה נבקע בקצהו. בפנים היה פרפר עדין ויפה שניסה להיחלץ מתוך קליפת הגולם תוך שהוא מכה בכנפיו כנגד הגולם. התנועות שלו היו חלשות ולא נראה שמכות הכנפיים הללו יוכלו לעשות את המלאכה הזו. הילד הקטן רצה נושאות לעזור לפרפר הסובל. לבסוף, כשלא יכול היה לשאת עוד את המתח, הפר את הוראות הגורו. הילד הסיט את שני חצאי קליפת הגולם לצדדים ועזר לפרפר להיחלץ. משיצא הפרפר החל לעוף באוויר, אך לפתע נפל מטה אל האדמה ונשאר שוכב ללא תנועה. הילד הרים את הפרפר בזהירות וראה שהפרפר מת. שטוף דמעות הלך הילד לביתו של הגורו והראה לו את הפרפר המת שבידו. "אתה רואה, ילד" אמר הגורו. "מיהרת לשבור לו את קליפת הגולם, האין זאת?" - "כן" אמר הילד, "זאת עשיתי". - והגורו אמר: "אינך מבין. לא יכולת לדעת את מה שעוללת. כאשר הפרפר מתחיל לצאת מהגולם, הדרך היחידה שבה הוא יכול לחזק את כנפיו היא בכך שמכה בהם לעבר הקליפה. הוא מכה לעבר הקליפה ומכה שוב ושוב ואז מצמיח ומחזק את שרירי הכנפיים שלו. כאשר אתה עזרת לו בכך שעשית זאת במקומו, מנעת ממנו לגדול ולפתח שרירי כנפיים. זו הסיבה שהפרפר נפל לאדמה ומת"

שובו לבצרון

כל מי שהוא עוקב אחרי סדרי הישוב, מראשית צעדיו עד עכשיו, יכול הוא להראות בחוש איך שמכל ירידה אשר סבלנו נצמחה אח"כ עליה והתפתחות יותר גדולה, וצעד של דליגה לטובה יצא מכל משבר. במהלך הישוב ישנן לזה דוגמאות רבות. ומה יש לדבר על דבר הירידה הגדולה והמשבר הגדול של תקופת המלחמה והארבה שנצטרף עמה, אשר כל לב חרד לשקיעת ישובנו ונפילתו המוחלטה. הנה ראינו עין בעין איך שמתוך המחשכים יצא לנו אור גדול, והישוב המצומצם רחבו גבוליו ובאה ארץ ישראל למדרגתה הישובית שהיא עומדת בה היום.

(מאמרי הראי"ה, שובו לבצרון)

הדרך לאמונה באלוקי ישראל

נספח מספר 19-

"אֲנִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲזֵרִים עַל פְּנֵי:"

(שמות פרק כ פסוק ב)

א. גישת הרמב"ם:

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק א הלכה א:

"יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון, והוא ממציא כל נמצא, וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו."

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ב הלכה ב:

"והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאווה תאוה גדולה לידע השם הגדול, כמו שאמר דוד "צמאה נפשי לאלהים לאל חי", וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות, כמו שאמר דוד כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך מה אנוש כי תזכרנו, ולפי הדברים האלו אני מבאר כללים גדולים ממעשה רבון העולמים כדי שיהיו פתח למבין לאהוב את השם, כמו שאמרו חכמים בענין אהבה שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם."

ב. גישת הכוזרי:

מאמר א אות יא:

"אמר לו החבר: אנחנו מאמינים באלהי אברהם יצחק ויעקב המוציא את בני ישראל ממצרים באותות ובמופתים ובמסות, והמכלכלם במדבר, והמנחילם את ארץ כנען, אחר אשר העבירם את הים והירדן במופתים גדולים, ושלח משה בתורתו, ואחר כך כמה אלפי נביאים אחריו מזהירים על תורתו, מיעדים בגמול הטוב לשומרה, ועונש הקשה לממרה אותה. ואנחנו מאמינים בכל מה שכתוב בתורה, והדברים ארוכים."

מאמר א אות כה:

"אמר החבר: על הדרך הזה השיבותיך כאשר שאלתני. וכן פתח משה לדבר עם פרעה כשאמר לו אלהי העברים שלחני אליך, ר"ל אלהי אברהם יצחק ויעקב מפני שהיה אברהם מפורסם אצל האומות, וכי התחבר אליהם דבר האלהים והנהיג אותם ועשה להם נפלאות, ולא אמר אלהי השמים והארץ שלחני אליך, ולא בוראי ובוראך. וכן פתח אלהים דבריו אל המון ישראל: "אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", ולא אמר: "אני בורא העולם ובוראכם": וכן פתחתי לך מלך הכוזר כאשר שאלתני על אמונתי, השיבותיך מה שאני חייב בו וחייבין בו כל קהל ישראל, אשר התברר אצלם המעמד ההוא בראות עיניהם, ואחר כן הקבלה הנמשכת שהיא כמראה העין:"

ג. גישת ר' נחמן מברסלב:

שיחות הר"ן פיסקה ה':

"היה מגנה מאוד את סיפרי המחקרים והפילוסופים... ואמר: "אשרי מי שאינו יודע כלל מסיפוריהם רק הולך בתמימות ויש לו יראת העונש" כי עיקר העבודה בתחילה היא רק מאת יראת העונש, ובלי יראת העונש אי אפשר להתחיל כלל בעבודת ה'... אשרינו שמה רבינו עליו השלום בחר לנו חלק טוב מאוד ונתן לנו את התורה ופתח בה ב"בראשית ברא אלוקים... בלי שום חקירות ומופתים שלהם, רק ציוה עלינו להאמין בשם יתברך באמונה לבד ועל כן אסור לנו להכנס בחקירות כלל חס ושלום."

ד. גישת הרב קוק:

מאמרי הראי"ה (עמוד 70)

"האמונה אינה לא שכל ולא רגש, אלא גילוי עצמי היותר יסודי של מהות הנשמה, שצריך להדריך אותה בתכונתה. וכשאין משחיתים את דרכה הטבעי לה, איננה צריכה לשום תוכן אחר לסעדה, אלא היא מוצאה בעצמה את הכל. בעת החלש אורה, אז בא השכל והרגש לפנות לפניו דרך. וגם אז צריכה היא לדעת את ערכה, שלא משרתה השכל והרגש הם הנס עצמותה. וכשתהיה קבועה באיתן מושבה, אז יצליחו השכל והרגש בפינוי הדרך ובהמצאת האמצעים השכליים והמוסריים המסקלים את המכשולים מעל דרכה..."

האמונה המופיעה מהעולם, האמונה הטבעית ההסתכלותית, והאמונה המופיעה מהתורה, האמונה הניסית המסורתית, והאמונה התוכית המופיעה ממעמקי הנשמה, מפנימיות החוש האמוני בתהום עמקו, הם שלשה אורות גדולים, שכל אחד מהם יש לו תנאים מיוחדים ודורש תפקידים מיוחדים, והם לפעמים מתרכבים ומתמזגים זה עם זה בשלובי כחותיהם. ויש אשר רוח אחת מהן באה במלא סערתה ומבקשת לכבוש לה את כל הלב, את כל הלך החיים. וצריך אז, בעת שלטונה המיוחד, לדעת איך להתנהג עם הרוחות האחרים שהנם אז עומדים במצב של דורמוטה והנם עולים אז למקורם העליון להחליף כח ולבא בתוספת ברכות והחיה חדשה."

(נתיבה חוברת כ"ג, א' אלול, תרפ"ח)

סיכום השיטות:

הגישות השונות באמונה ב-ה'	
רמב"ם	לעיין במציאות הטבעית ובעולם, ומתוך כך להתחזק באמונה, אהבה ויראת ה'.
כוזרי	הקישור ליצי"מ, ותורת ישראל, הוא הבסיס לכל האמונה ב-ה' אלוקי ישראל.
ר' נחמן מברסלב	להתרחק מחקירות, ולדבוק ולהאמין ב-ה' בפשטות ובתמימות.
הרב קוק	לעיין בעצמיות האדם, ומתוך כך לגלות את האמונה ב-ה'.

היכן היה אלוקים בשואה?

נספח מספר 20

ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחמתו ויתנו בהן אש ושימו עליה קטרת ויקרבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אתם: ומצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימתו לפני ה': ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל העם אקבד וידם אהרן:

(ויקרא פרק י א-ג)

כי יאמר אלהיך
אלהיך יאמר
דברך יאמר
אלהיך:

"והיה אם לא תשמע בקול ה' אלהיך לשומר לעשות את כל מצותיו וזקתיו אשר אנכי מצוה היום ובאו עליך כל הקללות האלה והשיגור: ... ישלחו ה' בך את המארה את המהומה ואת המזעזערת בכל משלוחיך אשר תעשה עד השמדך ועד אבדה מזהר מפני רע מעלליך אשר עזבתני: ידבק ה' בך את הדבר עד כלתו אתך מעל הארמה אשר אתה בא שמה לרשתה: וככה ה' בשונפות ובקרנות ובדלקת ובזרזור ובזרע ובשדפון ובירקון וירדפוה עד אבדה: ... והיית לזעורה לכל ממלכות הארץ: והיית נבלתה למאכל לכל עוף השמים ולבהמות הארץ ואין מזוריד: וככה ה' בשעון ובעורון ובתמהון לבב: ... בנייה ובנתיה נתנים לעם אזור וענייה ראות וכלות אליהם כל היום ואין לאל ידה: ... והיית משגע ממראה עיניה אשר תראה: ... והיית לשמה למושל ולשנייה בכל העמים אשר ינהגה ה' שמה: ... בניים ובנות תוליד ולא יהיו לך כי ילכו בשבי: ... עד השמדך כי לא שמעת בקול ה' אלהיך לשומר מצותיו וזקתיו אשר צוה: ... ועברת את איביך אשר ישלחו ה' בך ברעב ובצמא ובערים ובזוהר כל ונתן על ברזל על צוארה עד השמידו אתה: ישא ה' עליך גוי מרוזק מקצה הארץ כאשר יראה הנשר גוי אשר לא תשמע לשתו: גוי עז פנים אשר לא ישא פנים לזקן ונער לא יזון: ... ואכלת פרי בטנה בשר בנייה ובנתיה אשר נתן לך ה' אלהיך במצור ובמצוק אשר יציק לך איבה: ... הרבה בך והעננה אשר לא נסתה בך רגלה הצג על הארץ מהתענג ומרר תרע עינה באיש זיקה ובבנה ובבתה: ובשלייתה היוצת מבין רגליה ובבניה אשר תלד כי תאכלם בזוהר כל בסתר במצור ובמצוק אשר יציק לך איבה בשעריה: אם לא תשמר לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתובים בספר הזה ליראה את השם הנקבד והנורא הזה את ה' אלהיך: ... ונשאתם במתי מעט תזות אשר הייתם ככוכבי השמים לרב כי לא שמעת בקול ה' אלהיך: ...

(דברים כח, טו-סז)

כתנאי, רבי אליעזר אומר: אם ישראל עושין תשובה - נגאלין, ואם לאו - אין נגאלין. אמר ליה רבי יהושע: אם אין עושין תשובה - אין נגאלין? אלא, הקדוש ברוך הוא מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן, וישראל עושין תשובה ומחזירן למוטב.

(מסכת סנהדרין דף צז ע"ב)

נגילה ונשמחה בו, כל הגאולות שעברו עלינו היה אחריהם שעבוד, ראשונה חזרו ונשתעבדו, שניה חזרו ונשתעבדו, שלישית חזרו ונשתעבדו, אבל גאולה זו שוב אין גלות אחריה, שנאמר ואמרתם ביום ההוא הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו הזכירו כי נשגב שמו, (אוצר המדרשים עמי קכו ד"ה מן המצר)

אמר רבי אלכסנדר: רבי יהושע בן לוי רמי, כתיב (ישעיהו ס') 'בעתה, וכתוב, 'אחישנה? זכו - אחישנה, לא זכו - בעתה. אמר רבי אלכסנדר: רבי יהושע בן לוי רמי, כתיב (דניאל ז') 'וארו עם ענני שמיא כבר אנש אתה, וכתוב (זכריה ט') 'עני ורכב על המור? זכו - עם ענני שמיא, לא זכו - עני ורכב על המור.

(מסכת סנהדרין דף צח ע"ב)

בס"ד

על סדר היום • 41

2
חמ"ת חש"ה
יולי 2005

חמ"דת

ימים אותו קראת

[תפילת שמירת של שבת]

משרד החינוך התרבות והספורט • מינהל חברה ונוער • יחידת חמ"ד • מינהל החינוך הדתי

ימי בין המצרים

למנהלים, למחנכים, למורים, למדריכים,

ארבעה צומות תיקנו חכמינו בעקבות חורבן הבית:
צום העשירי, **עשרה בטבת**, אשר בו החל המצור על ירושלים, והוא מסמל משבר חברתי כגורם לחורבן.

הצום הרביעי, **י"ז בתמוז**, אשר בו הובקעה העיר והוא מסמל משבר לאומי עם נפילת ירושלים.

הצום החמישי, **ט' באב**, יום חורבן המקדש, שהיה סמל להשראת השכינה בישראל.

צום השביעי, **ג' בתשרי**, בו נהרג גדליהו בן אחיקם, ובו כבתה גחלת ישראל הנשאת ויצאו כולם לגלות.

מאז החורבן, הימים שבין י"ז בתמוז לט' באב נקראים "ימי בין המצרים" והם ימי אבל והתבוננות פנימית, כבר אלפיים שנה.

לצערנו, גם בימים אלו מאיים משבר על אחדותה של החברה הישראלית, ועולה הצורך "לעורר הלבבות", לחזק ולהעמיק את העשייה החינוכית-ערכית, לפעול לחיזוק הערבות ההדדית ולנהל שיח ציבורי מתוך כבוד הדדי וסובלנות.

בעלון זה נעסוק במשמעות ההיבט הלאומי, החברתי והאישי של ימי בין המצרים.

אנו תקווה כי יהפכו ימי צום אלה לימי חג ושמחה ובבניין ירושלים ננוחם.

הרב שמעון אדלר
ראש מינהל החינוך הדתי

נח שלו
מ"מ מנהל מינהל חברה ונוער

הפעולה: בין המצרים

מטרות:

1. לברר עם המשתתפים את המשמעויות השונות של ימי בין המצרים.
2. לברר עם המשתתפים את משמעות הביטויים המעשיים של ימי בין המצרים.

אוכלוסיות היעד: גילאי 13-18.

משך ההפעלה: 90 דקות.

צנריים:

- "גלריית בין המצרים" (נספח).
- כרטיס משימה קבוצתית.
- חומרים ליצירה: כלי כתיבה, צבעים, בריסטולים, דבק, עיתונים.

מהלך ההפעלה

שלב א' – אישי במליאה

בחדר יוצגו כתערוכה קטעי ספרות, מדרשים, אגדות חז"ל, תמונות וציטוטים, שבהם היבטים שונים ומשמעויות שונות של ימי בין המצרים. ניתן להוסיף קטעים שונים לפי שיקול דעתו של המנחה. המנחה יבקש מכל משתתף לבחור קטע אחד מן התערוכה, שאליו הוא מתחבר או שאותו הוא רואה כמשמעותי ביותר.

שלב ב' – קבוצתי

המשתתפים נחלקים לקבוצות בנות 5-6 חברים.

1. כל משתתף מציג בפני חבריו את הקטע שבחר ומנמק מדוע בחר דווקא בקטע זה. חברי הקבוצה בוחרים קטע התורם ביותר לדעתם להבהרת הנושא ומתכוננים להציגו בפני המליאה.
2. חברי הקבוצה מקבלים כרטיס משימה קבוצתית ועונים על השאלות שבו.

כרטיס משימה קבוצתית

יש זמנים טובים ויש זמנים פחות.

שלושת השבועות שבין י"ז בתמוז לבין ט' באב, "ימי בין המצרים", הם מהזמנים שפחות... בי"ז בתמוז, לפני כ-2500 שנים, חיילי האימפריה הבבלית הבקיעו את חומת העיר ירושלים לאחר מצור ממושך.

ובט' באב, אותו יום מר ונמהר - העלו את בית המקדש באש והחריבו את ירושלים. ממש באותו יום, ט' באב, חמש מאות שנה לאחר מכן, לאחר שעם ישראל חזר לאדמתו ושיקם את חייו הלאומיים - החריבו הרומאים את בית המקדש השני, ושלחו אותנו לגלות של אלפיים שנה.

זאת בנוסף לצרות רבות ומשונות שהתנקזו לימי "בין המצרים" במהלך ההיסטוריה. מאז ועד עצם היום הזה נהגו יהודים בכל הדורות מנהגי אבלות בתקופה זו, ממש כאילו מת להם מישהו קרוב, כל שנה מחדש.

מה הוא אותו "בית מקדש", שאנחנו עושים עניין כזה גדול מחורבנו?

מה הוא אותו "הר הבית", שעצם שמו מעלה מטען של מריבות, מאורעות ומה לא?

למה בשלוש תפילות ביום מזכירים את הכמיהה למקדש ולבנינו?

בית המקדש הוא הבית של א-לוקים בעולם שלנו.

המקום הכי קדוש, הכי טהור, בית ששכינה שורה בו.

הנקודה שממנה נברא העולם.

מקום שבו בן-אדם יכול לבוא לפגוש את א-לוקים.

היום אין מקום כזה.

שימונו וחורבנו ממש נוגע, מוחשי, כואב.

היום זוהי סתם אדמת מריבה,

אבל זהו מקום שהיתה בו פעם השראת שכינה.

ומקווים שיום אחד היא תשוב...

איננו אבלים רק על החורבן שהיה, הצער הוא על מה שעוד אין.

לא חורבן המקדש בלבד,

אלא על שעדיין אין לנו בית.

לכל אחד יש את המקדש האישי שלו.

את הנשמה שלו, שלפעמים חרבה ולפעמים נבנית.

לפעמים אפילו לא מרגישים בקיומה.

יש לנו היכולת לתקן ולבנות את המקדש האישי שלנו, לברר את דרכנו ואת מעשינו ולא

לתת לחשבון הנפש לעבור לידנו, מאחורינו. כשהמקדשים הקטנים ייבנו ויעמדו זקופים, נהיה

מוכנים למקדש הגדול, הבית העולמי, שיחזיר את השכינה לעולמנו.

מתוך דבריו של נעם אפטר הי"ד לימי "בין המצרים"

נפל בישיבת עתניאל בליל ש"ק, כ"ג בטבת תשס"ג

שאלות לדין:

1. " ... בימי 'בין המצרים' איננו אבלים רק על החורבן שהיה, הצער הוא על מה שעוד אין. לא חורבן המקדש בלבד, אלא על שעדיין אין לנו בית".
"הצער הוא על מה שעוד אין" – מה משמעות הדברים?
2. "לכל אחד יש את המקדש האישי שלו... שלפעמים חרבה ולפעמים נבנית..."
א. מה משמעות הביטוי "מקדש אישי" בקטע שלעיל?
ב. מהו, לדעתכם, המקדש האישי של כל אחד מאיתנו? פרטו.
3. "...יש לנו היכולת לתקן ולבנות את המקדש האישי שלנו..." – כיצד? מהי הדרך?
4. מה, לדעתכם, עשויה להיות תרומתם של המקדשים האישיים לבניית בית המקדש במהרה בימינו?

שלב ג' – במליאה

נציגי הקבוצות יציגו את הקטעים שנבחרו .

שאלה לדין:

- "בין המצרים" - שלושת השבועות שבין י"ז בתמוז לט' באב נועדו לתיקון. חכמינו אומרים שכל דור שבית המקדש לא נבנה בימיו כאילו חרב בימיו. - כיצד אתם מציעים לתקן בדורנו חטא שנאת חנם של דור החורבן, בהיבט החברתי-לאומי?

נספח: אלריית בין האצרים

מיום שחרב בית המקדש אין שחוק לפני הקדוש ברוך הוא ולא נראה רקיע בטהרתו. אמר ר' אלעזר: מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת ברזל בין ישראל ובין אביהם שבשמים.

ר' פנחס בן יאיר אומר: מיום שחרב בית המקדש בושו חכמים ובני חורין וחפו ראשם ונדלדלו אנשי מעשה, וגברו בעלי זרוע ובעלי לשון, ואין דורש ואין מבקש ואין שואל. על מי יש לנו להישען? על אבינו שבשמים.

ר' אליעזר הגדול אומר: מיום שחרב בית חמדתנו התחילו חכמים להיות כסופרים, וסופרים כחזנים, וחזנים כתלמידים, ותלמידים כעמי הארץ, ועמי הארץ הולכים ומדלדלים, אין דורש ואין מבקש. על מי יש לנו להישען? על אבינו שבשמים.

רבן שמעון בן גמליאל אומר משום ר' יהושע: מיום שחרב בית המקדש אין יום שאין בו קללה. אמר רבא: וכל יום ויום מרובה קללתו משל חברו.
(ב"ר לב, ע"ז לג, סוטה מו,
עפ"י ספר האגדה)

עוד תשעה באב חי

משכן לאלהי הארץ
נעשה כמאורת שועלים

מן החוץ צר הצורר
להכחיד העם ברעב

עם סגולה הוגלה
היה לחרפה בגויים

איש באחיו שלחו יד
המיטו אסון מבית

עוד תשעה באב חי
שואה רודפת חברתה

זדים עלו העיר
עשו אותה לעיים

אויבים עושים משמרות
בכל דור קמים לכלות

דם יהודי נדכא
קצף כגלים סואנים

אף אחים היו כמותם
לשמר המחלוקת בעם

נחלי ישראל החרבים
נעשו לנהרות גואים

והחכמה מאין תמצא
לנתץ המעגל הזה...

אבד משוש כל הארץ
קריה נאמנה נבגדה

י. מעוז

ציון הלא תשאלני לשלום אסיריך
 דורשי שלומך, והם יתר עדרייך.
 מים ומזרח ומצפון ותימן
 שלום רחוק וקרוב שאי מכל עבריך.
 ושלום אסיר תאוה, נותן דמעיו
 בטל חרמון ונכסף לרדתם על הרריך.
 לבכות ענותך אני תנים, ועת אחלום
 שיבת שבותך אני כינור לשיריך...
 (ר' יהודה הלוי)

האסון המשמעותי ביותר שאירע לנו בי"ז בתמוז הוא הבקעת חומת ירושלים ותחילת החורבן. ושורשו של אסון זה בחטא העגל שהתרחש בי"ז בתמוז, ובעטיו נשתברו הלוחות הראשונים. וכפי שאמרו חכמים במשנה (תענית כ"ו):
 "חמישה דברים רעים אירעו את אבותינו בי"ז בתמוז: נשתברו הלוחות, ובטל התמיד, והובקעה העיר, ושרף אפוסטמוס את התורה, והעמיד צלם בהיכל".

כשנתבונן נראה כי יש קשר פנימי בין חמשת הדברים שאירעו בי"ז בתמוז, בכולם יש ביטוי למשבר שפוגע תחילה בשורשים הרוחניים וסודק את חומת האמונה.

(מתוך חטא העגל בי"ז בתמוז /
 הרב אליעזר מלמד)

"נחמו נחמו עמי" (ישעיה מ')
 אמר רבי ברכיה הכהן: בנוהג שבעולם, כרם אם יהיה לאדם ויבואו ליסטים ויקצצו אותו, את מי מנחמים, את הכרם או את בעל הכרם? וכן אם יהיה לאדם בית, ויבואו ליסטים וישרפו אותו, את מי מנחמים, את הבית או את בעל הבית? אתם, עם ישראל, כרם שלי, ובא נבוכדנאצר והחריב אותו והגלה אתכם ושרף את ביתי, אני הוא שצריך להתנחם, לכן: נחמו נחמו עמי!
 (פסיקתא רבתי, כט, ל)

חבלי משיח

חבלי משיח, הנה זה בא,
חבלי משיח, הנה זה בא
חבלי משיח הנה זה בא היום
הנה זה בא היום.

יש כאלה ששרים
מעבר לדממה
שפתיהם אולי אינן נעות
אבל קולם
יישמע, יישמע.

חבלי משיח...

לפעמים אני סופג
מכה אחר מכה
וכשרע לי וכשמר לי
אז אני דווקא
שר לי כך, שר לי כך.
חבלי משיח...

[נעמי שמר]

כשאנו באים בליל תשעה באב לכותל המערבי, שריד בית-מקדשנו, אנו חשים ברגשות מעורבים, שמתרוצצים בתוכנו. מצד אחד, צער עמוק על חורבן בית המקדש: "כל דור שאינו נבנה בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו" (ירושלמי יומא א,א). החורבן נמשך ומחריף, ובית המקדש, שהוא הרי לבו של עם ישראל, חרב. העיקר חסר.

מצד שני מתגנבים ללב הכואב רגשות של ניחומים על עצם העובדה שהכותל בידינו, מותר לנו לבכות בין אבניו, ואין מי שיפריע לנו, ומותר לנו להתרפק עליו, לנשק את הכותל, לחבק את אבניו, בלי מגבלות.

(הרב זלמן ברוך מלמד)

שנו רבותינו: ארבעים שנה קודם חורבן הבית לא היה גורל עולה בימין, ולא היה לשון של זהורית מלבין, ולא היה נר מערבי דולק, והיו דלתות ההיכל נפתחות מאליהן, עד שגער בהן ר' יוחנן בן-זכאי ואמר: היכל, היכל! מפני מה אתה מבעית עצמך? יודע אני בך, שסופך עתיד לחרב, וכבר נתנבא עליך זכריה בן עדו: "פתח לבנון דלתיך ותאכל אש בארזיך".

(יומא לט)

אמרו משום ר' יהושע בן-לוי: קרא הקדוש-ברוך-הוא למלאכי-השרת, אמר להם: מלך בשר-ודם כשמת לו מת והוא מתאבל, מה-דרכו לעשות? אמרו לו: תולה שק על פתחו. אמר להם: אף אני כך אני עושה. זהו שנאמר: "אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם".

מלך בשר-ודם מה-דרכו לעשות (עוד) ? אמרו לו: מכבה את-הפנסים. אמר להם: כך אני עושה. זהו שנאמר: "שמש וירח קדרו וכוכבים אספו נגהם".
מלך בשר ודם מה דרכו לעשות (עוד) ? הולך יחף. כך אני עושה, שנאמר: " ה' בסופה ובשערה דרכו וענן אבק רגליו".

מלך בשר ודם מה דרכו לעשות (עוד)? יושב ודומם. כך אני עושה שנאמר: "ישב בדד וידום כי נטל עליו". "במסתרים תבכה נפשי מפני גוה" – מהו "במסתרים"? אמר ר' שמואל בר אבוןא משמו של רב: מקום יש לו לקדוש ברוך הוא שבוכה בו, ו"מסתרים" שמו. ומהו "מפני גוה"? אמר רב שמואל בר יצחק: מפני גאוותם של ישראל, שניטלה מהם וניתנה לגויים. ר' שמואל בר נחמני אמר: מפני גאוותה של מלכות שמים שניטלה.

תנה"ק שמות
(עפ"י ספר האגדה)

אין לנו עסק בנסתרות, אבל גם בלא העמקה יתירה ניתן להבין שבימים אלו של חורבן בית מקדשנו, מתוחה מידת הדין על עם ישראל. לכן עלינו לאחוז במידת הרחמים כלפי עם ישראל כדי לעורר עלינו רחמי שמים.

(הרב אלישע אבינר)

בחורבן בית שני שהיה דור עיקש ופתלתל. ופירשנו שהיו צדיקים וחסידיים ועמלי תורה. אך לא היו ישרים בהליכות עולמים. על כן, מפני שנאת חினם שבלבם זה אל זה חשדו את מי שראו שנהג שלא כדעתם ביראת ה' שהוא צדוקי ואפיקורס. ובאו על ידי זה לידי שפיכות דמים בדרך הפלגה ולכל הרעות שבעולם עד שחרב הבית. ועל זה היה צידוק הדין. שהקב"ה ישר הוא ואינו סובל צדיקים כאלו אלא באופן שהולכים בדרך הישר גם בהליכות עולם ולא בעקמימות אף על גב שהוא לשם שמים וזה גורם חורבן הבריאה והריסות ישוב הארץ.

(פתיחה לספר בראשית / "העמק דבר")

כשחרב, בית המקדש השני, רבו פרושים, המתנזרים, בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין. נטפל להם ר' יהושע ואמר להם: בני, מפני מה אין אתם אוכלים בשר ואין אתם שותים יין? השיבו לו: נאכל בשר, שממנו מקריבים על גבי מזבח ועכשיו בטל הקורבן? נשתה יין, שמנסכים ממנו על גבי המזבח ועכשיו בטל ניסוך היין? אמר להם ר' יהושע: אם כן, לחם לא נאכל, שכבר בטלו מנחות. אמרו לו: אפשר לאכול פירות. אמר להם: פירות לא נאכל, שכבר בטלו הביכורים. מים לא נשתה, שכבר בטל ניסוך המים. שתקו. אמר להם: בני, בואו ואומר לכם, שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר, שכבר נגזרה גזירה להתאבל. אבל יותר מדי להתאבל גם אי אפשר, שאין גוזרים גזירה על הציבור אלא אם כן רוב הציבור יכולים לעמוד בה...

אלא כך אמרו חכמים: סד אדם את ביתו בסיד ומשייר בו דבר מועט... אמה על אמה כנגד הפתח, עושה אדם כל צרכי סעודה ומשייר דבר מועט, עושה אשה כל תכשיטיה ומשיירת דבר מועט, שנאמר: "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני. תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי" (תהילים קלז).

(בבא בתרא, ס'ו, ב')

תקליטור של המצגות והסרטונים

מה יש בתקליטור:

1. מצגת "דרכים להגיע לאמונה באלוקים".
מצגת Power Point.
2. מצגת "אמונה בשעת משבר".
3. סרט "הגירוש מגוש קטיף".
ניתן לצפות באמצעות Media Player. (או תוכנה אחרת של סרטים)
4. מצגת שירי אמונה וגאולה. לערב שירה.
מצגת Power Point.
5. הפרוייקט החינוכי עצמו.
הוקלד ב- Word.

תושלב"ע